

TAUTOS

Nr. 10

MOKYKLA

— PEDAGOGIKOS IR TAUTINĖS KULTŪROS LAIKRAŠTIS —

Kaunas

gegužės mėn. 15 d.

1935 m.

TURINYS

V. Prezidento A. Smetonos kalba Jaunajai Lietuvai. J. Vabalas

Gudaitis: Gero pedagogo žymės. Zigm. Kuzmickis: Kaip turi būti tvarkomas lituanisto kabinetas. Pov. Štuopis: Istorijos mokymo reikalai. F. Dubinis: Suartinkime per mokyklas kaimą su miestu. L. M. S-gos nariams. Br. Gustaitis: Ruoškime jaunimui vadus. Mokyt. P. Griškelis: Skaičiavimo mokymas kompleksiniu metodu. Mokyt. V. Mejeris: Iškilą gamtai stebėti. Mokyt. S. Tijūnaitis: Vaikai perijodinės spaudos pionieriai. Lietuvos švietimo kronika. Knygos.

Kauno m. pr. mok. mokiniai sodina medelius

Prenumerata metams 16 lt.

Atskiro nr. kaina 1 lt.

DANŲ PIEŠTUKAI

Aukštos kokybės,
įvairių rūšių:
juodi
cheminiai
spalvoti
mokykloms, įstaigoms,
paišybai ir tapybos
reikalams.

Reikalaukite „VIKING“ ir sav. tiekėjų
Firmos „Viking“. Atstovas Lietuvoje
O. Garfunkel'is.

Kaunas, Gedimino g. 28/4 Telef. 32-39
Blyantfabriken „VIKING“ Copenhaga

MOKYTOJAMS

ir visiems kitiems lietuviškosios jaunuomenės auklėtojams
mėnesinis tautiškosios moksleivijos žurnalas

„JAUNOJI LIETUVA“

turi būti artimiausias draugas, nes tik

„JAUNOJI LIETUVA“

su nuoširdumu skiepina tėvynės meilę ir ragina stoti į
lietuviybės kovotojų eiles.

Kam rūpi perauklėti moksleiviją naujais gyvenamojo
momento tikrai lietuviškais pagrindais, tam

„JAUNOJI LIETUVA“

yra nepamainomu talkininku.

Tad kiekvienas lietuvis mokytojas tepasirūpina, kad jį
lankytų tautiškosios moksleivijos žurnalas

„JAUNOJI LIETUVA“.

Prenumerata:

Iki 1935 metų galo 1 lit. 50 ct. Viso šiais metais išeis
septyni numeriai. Pirmas numeris išėjo balandžio mėn.
pirmomis dienomis.

Atskiras numeris 25 ct.

Sekantis numeris išeina gegužės mėn. pirm. dien.

Redakcijos ir Administracijos adresas:

Kaunas, Parodos g. 22 „JAUNOJI LIETUVA“, tel.
18-24. Redak. kalbam. val. kasdien 15-16.

SPARNUOTI LIETUNIAI

DARIUS IR GIRĖNAS

Iš Amerikos gauta svarbi
knyga apie drąsiusius
Lietuvos vyrus —

DARIŲ ir GIRĖNŲ

Įdomus P. Jurgėlos pa-
ruoštas turinys, puikios
ilustracijos, dailus išlei-
dimas ir Lituanicos spal-
vos viršeliai puošia šį
brangų mums veikalą-ala-
homą. Gen. komisio-
rius — „Spaudos Fon-
das“, gaunamas visuose jo kny-
gynuose už 8,50 lt.

Mėnesinis moksleivių žurnalas

„ŠVIESOS KELIAI“

Prenumeratos kaina (su priedais) moksleiviams visiems me-
tams 6 lt., pusė metų 3 lt.; nemoksleiviams — metams 10 lt., pusė
metų 5 litai.

Metiniai abonentai gauna šešias knygas priedų, pusmetiniai —
dvi knygas.

Prenumeratos pinigai galima įmokėti į vietos Lietuvos Banką
(Švietimo Mėjos Knygų Leidimo Komisijos pajamų sąmatos 43 §
2 str.) ir kvitas siųsti žurnalo Administracijai (Kaunas, Švietimo
Ministerija); pinigai galima siųsti ir paštu. Pinigai už komplektus
įmokami arba siunčiami ta pačia tvarka.

Rankraščiai reikia siųsti Redakcijai iki 12-os cinamojo mėne-
sio dienos. Vėliau gauti raštai gali būti įdėti tik į kitus numerius.
Kas nori gauti nesunaudotą rankraštį ar fotografiją, turi pris-
dėti pašto ženklą; jei ženklas nepridėtas, rankraščiai ir kt. tuo-
jau naikinami.

Visais reikalais rašyti šiuo adresu: „Šviesos Kelių“ žurnalo
Redaktoriui M. Miškiniui, Kaunas, Švietimo Ministerija.

V. Prezidento A. Smetonos kalba Jaunajai Lietuvai

(Pasakyta š. m. gegužės 11 d.)

Senieji — jaunieji, tėvai — vaikai, praeitis — dabartis! Tai nebaigiamų ginčų dalykas mene, moksle, politikoje ir šiaip gyvenime. Vyresnioji karta ginčijasi su jaunąja, jaunysta nesikenčia ir bodisi senatve. Kadangi praeitis esanti atgyventa, tai tik dabarties esanti ateitis. Katrų pusėje teisybė? Vyresniųjų ar jaunųjų? Senieji sako nihil novi sub soli (nieko naujo pasaulyje), o jaunieji teigia: Mes ieškome naujų kelių pasauliui tvarkyti. Bet yra tokios senovės, kur ligšiol tebekvėpuoja jaunatve ir visuomet paliks jauna. Argi nesistebime ir šiandien Polikleito ar Praksitelio skulptūromis, sukurtomis prieš du tūkstančių metų? Ar gali architektūroje lygintis amerikiečių dangoraižiai su šv. Petro bazilika Romoje ar su Milano Katedra? Grožio stebuklai su slibiniais? Mes didžiuojamės Algirdo ir Vytauto politika, tačiau nebestengime pasireikšti nei algirdiška, nei vytautiška. Kitoks laikas ir mes kitokie. Toji mūsų senovė masni, iš jos pajėgų imamės, bet ji mums nebeįmanoma atgaivinti. Gražios mūsų liaudies dainos, mieli liaudies meno kūriniai, bet mes nebemokėtume taip kurti, kaip mūsų tėvai ir protėviai yra kūrę. Ir vis dėlto šioji kūryba nėra atgyventa; ji gyva, ji mus įkvepia ir skatina kurti. Tačiau, ką tikro sukuriame, tai panašu, kaip vaikas į tėvą.

Tokia miela praeitis dabarčiai! Tarp judviejų nutrūksta ryšiai. Jaunieji atjaučia kas yra buvę, bet ne visa. Jaunieji, įsiėmę ką iš senųjų, ir naujo ko sukuria. Vadinasi, nėra čia prieštaravimų, o yra papildymų. Paveldėjimo keliu tautos gyvenimas rieda. Jei kas pasireiškia priešingumų susiduriančiose kartose,

tai jie bendrame darbe susiderina, gyvenimo tėkmė juos išlygina. Tautos pažanga reikalauja, kad jaunoji karta taptų pranašesnė už senąją. Jei to nebūtų siekiama, tai tautiška kūryba sustotų. Tenka dažnai girdėti, kad mūsų jaunieji sėkmingiau rikiuotų Lietuvą, nekaip jų vyresnieji. Reikia tikėti, kad vienur kitur taip būtų, tačiau ne visur. Bet kas gi yra ūgdęs jaunuosius, jei ne vyresnieji? Obuolys juk netoli krinta nuo obelies, — sako mūsų priežodis. Aušrininkas Basanavičius, varpininkas Kudirka, viltininkas Tumas ir kiti vyresnieji vadovavo mūsų tautos atgimimui. Negi būtų galėję būti jaunieji tokie, kokie yra, jei nebūtų turėję anų savo mokytojų. Geležinkeliai ir kitos pagerintos priemonės siektis yra didelia pažanga, tačiau judesio dėsniai tie patys. Armonijos dėsniai irgi tie patys, bet galima įvairiausia muzika, senoviška ir naujoviška, skirtinga, tačiau nepriešinga. O mūsų gimtoji kalba? Ji kitoniška dabar, nekaip yra buvusi Mindaugo ar Kęstučio metu, ir vis dėlto ta pati: tolygios žodžių šaknys, tos pačios lytys, tik lankstesnės dabar mūsų ausims, susidėjusios naujoje aplinkoje. Ir mūsų tautos siekimas tas pats — išlikti laisvai, tik politikos mastas kitoks, siauresnis ir silpnesnis, ir gyvenimo sąlygos kitoniškos, nors panašios į senovines. Nėra, vadinasi, prieštaravimų tarp senųjų ir jaunųjų, yra tik skirtumų, einančių iš kitokio naujo meto. Turinys pastovus (laisvė!), forma nepastovi (priemonės tai laisvei saugoti!). Jau keliolika metų, kaip Lietuva laisva; mes tie patys, o mūsų gyvenimo forma nebe ta pati.

Jaunosios Lietuvos sąjunga jau besikurdama iš

J. Vabalas Gudaitis

Gero pedagogo žymės

(Sinergatinės pedagogikos požiūriu)

1. Įžanga

Dabar daug kalbama apie mokytojų tinkamesnį paruošimą, net apie jų psichotechninę atranką, nes, iš tikrųjų, nuo gero mokytojo daugiausia ir pareina mokyklų sėkmingas darbas, o mokyklų sutvarkymas bei jų sistema, mokyklų vadovėliai ir jų programos tai tik padedamosios priemonės, kurios nevykusio mokytojo rankose neduos laukiamų vaisių, nors jos būtų ir geriausios. Jei mes nepatenkinti dabartine mokytojų atranka, kuri atliekama įvairių egzaminų pagalba, jei mes rengiamės bent papildyti esamąją atranką tobulėsne psichotechnine atrankos forma, tai labai svarbu panagrinėti tuos privalumus, kurių reikalauja dabartinė pedagogika iš gero mokytojo. Tuomet, gal būt, kai kurie mokytojai, ypač kandidatai į mokytojus, patys sugebės save įvertinti, savo nepasisekimų priežastis surasti, o kai kada ir galutinai atsakyti į sau pastatytą klausimą, ar jie eina į mokyklą iš pašaukimo,

ar jie gali įgyti ir pareikšti mokyklinėje praktikoje reikalaujamų gero mokytojo privalumų, ar jie neprasišlenkė su savo paveldėta paskirtim.

Mokytojo sąvoka yra žymiai siauresnė už pedagogo sąvoką. Mes net patį mokymą, šį sudėtingą darbą, vieton visašališko intelekto ugdymo, dažnai suvedame į išmokymą vadovėlio turinį atpasakoti. Mes dažnai visai atskeliame auklėjimą nuo mokymo, ypač gimnazijose, manydami, kad auklėjimo darbas tegali būti varomas tik šeimoje ir vaikų darželiuose, nors jau J. Herbartas (Allgemeine Pädagogik aus dem Zweck der Erziehung abgeleitet — 1806) reikalavo, kad kiekvienas mokymas turi būti auklėjamas. Bet sinergatinės pedagogikos sąvoka pasidarė dar sudėtingesnė ir, kaip daugumas mokytojų iš mano paskaitų žino, pedagogika¹⁾ yra mokslas apie planingą konstrukty-

¹⁾ Reiktų skirti pedagogiką nuo pedagogijos. Pedagogija yra natūralioji sinergazija (sąveika) tarp bręstančių ir subren-

sprendė nesusipratimo ginčą: ji nesijaučia esanti priešinga senajai Lietuvai, ji nenori skirtis nuo savo tėvų, o nori, vyresniosios kartos vadą pasirinkus savo šefu, bendrai su jais dirbti savo tėvynei, dėl to ir jos darbas gerai sekasi. Tuo būdu nyksta vyresniųjų ir jaunuųjų priešingumas, užleisdamas vietą jų vieningumui. Talkon jaunieji vyresniesiems! Senoji karta jūsų pasigenda, jūsų ilgisi. Jei kartais girdime kalbant, ar skaitome ką rašant, kad esą kas priešinga tarp mūsų, tai vien klaidžiojimas ar nesusipratimas. Senųjų tarpe nemaža jaunų, o jaunųjų tarpe daug pasenusių. Kai mintys siekia į tą patį tikslą, kai širdys gyvai plasta, kai darbas eina sparčiai, — tai esame jauni visi, kurie atsidėję ir džiugaudami dirbame. Vieningas bendras darbas dildo visokius skirtumus.

Sėkmingai dirbę kelerius metus, buvę nedaugelis, o dabar išsišakoję plačia, gausinga organizacija, gerokai sustiprėję, šiandien, jaunalietuviai, ryžtatės persitvarkyti, iš rinktinio vadovybės dėsnio norite pereiti skirtinini dėsniu. Tinkama linkme norite pasukti. Jaunosios Lietuvos sąjunga yra organizacija, skirta auklėti ir auklėtis. Auklėjime tinka geriau skirtiniai vadai. Už tokią santvarką kalba ir tai, kad mūsų draugijoje yra daug tokių jaunuolių, kurie neturi rinkiminės teisės. Be to, vadovybėn tenka imti tokie, kurie turi apščiau prityrimo, nežiūrint jų amžiaus. Mokant ir auklėjant vyresnieji vadovauja jaunesiems. Taip

yra ne tik kariuomenėje, bet ir kiekvienoje mokykloje. Čia susirinkę sąjungos atstovai yra prityrę auklėtojai, pažįstą mūsų jaunimą, taigi mokės įvertinti jiems pastatytą uždavinį ir jį išspręsti.

Jaunosios Lietuvos programa yra plati, taigi ir daug darbo, dirbamo pasirinktinai. Kūno mankšta, jungiamą su visokiomis, pramogomis, kaimo ir miesto kultūra kasdieniame gyvenime, daina ir muzika, — visa tatau yra gera dirva jaunalietuviams pasireikšti. Visur kalbama apie karo pavojų, apie pasiruošimą jam sutikti, taigi reikia ugdyti savyje, glaudžiau susibūrus, saugumo jausmas ir atsparumas. Tam tikslui stipriausia priemonė yra tautinės kultūros gilinimas. Ne kokia prievarta, o geroji valia yra jus subūrusi sąjungon, siekiančion tvirtesnio santvarkos pavidalo Lietuvai. Jos turinys — laisvė — lieka tas pats, o jos forma turi būti tokia, kokia tikriau išsaugoja turinį. Ūkininkas nori išauklėti savo vaikus pajėgesnius už save. To pat siekia ir tautos vyresnioji vadovaujančioji karta, būtent, kad mūsų jaunimas atliktų savo kraštui tuos uždavinius, kurių nespėjo ar nestengė išspręsti jo pirmataikai. Mums stinga daug kur plataus gyvenimo srityse vadų. Jie dar bręsta, jų jau randasi jaunoje kartoje. Jaunoji Lietuva, šiandien persitvarkiusi, judri, lanksti ir darbinga, lygiuodamos į savo vadovybę, pateisins vyresniųjų viltis.

vios sinergazijos tarp bręstančių ir subrendusių organizavimą ir jos kiekybinį bei kokybinį stiprinimą, siekiant užtikrinti savo tautai ir žmonijai biosocialinę pažangą ir geresnę ateitį, o kiekvienam įskiepyti veikliąją meilę savo tautos idealizuoti ateičiai, kad dėl jos galėtų dirbti iki pasiaukojimo. Čia, nors ir labai schematiškai bei abstraktiškai, yra duoti konstituciniai sinergatinės pedagogikos pagrindai: objektas, tikslas, priemonės ir tų pagrindų sujungimas į vieną sistemą¹⁾.

2. Pedagoginio sinergatiškumo žymė

Iš duoto pedagogikos apibūdinimo, matyt, kad pedagogas yra konstruktyvios sinergazijos organizatorius ir stiprintojas, o ši sinergazija bei sąveika turi užsimegsti ne tik tarp mokytojo ir mokinių, bet ir pačių mokinių tarpe, ne tik interindividine tarp paskirų asmenų, bet ir tarp apystatos²⁾ (šeimos, mokyklos, tėviškės ir viso gimtojo krašto su atskirais gamtiniais ir kultūriniais padariniais) ir paskirų mokinių. Ne liesdamas čia smulkiau sinergazijos dinamikos, paminėsiu tik, kad sinergazijos esmę sudaro abipusiškas jos dalyvių jautrumas vienas kito stimulams ir tam tikras susiartinimas, vienas kito papildymas ir siekimas vis stiprinti užsimezgusią sąveiką: emocinę, intelektualinę, veikliąją (darbais) ir kitokią kultūrinę, kur atskiros kultūrinės vertybės — knygos, meno dalykai, religinės šventenybės ir kt., — yra sinergazijos laidai, jungią žmones vis į didesnius ir veiklesnius kolektyvus. Tipišką pedagoginės sinergazijos pavyzdį mums duoda motinos santykiavimai su savo kūdikiu ir to santykiavimo plitimas bei raida³⁾.

Panašių santykių užmezgimas ir plėtimas tarp mokytojų ir mokinių sudaro sėkmingo pedagoginio darbo pagrindą. Todėl pirmoji gero pedagogo žymė būtų — sugebėjimas konstruktyvią sąveiką užmegsti ir ją stiprinti. Bet toks žymės nurodymas negali mūsų patenkinti, nes lieka dar neišaiškinta, kokie žmonės, kurio tipo sugeba daugiau sinergatiškai pedagoginius santykius užmegsti su vaikais. Prof. W. Döring'as⁴⁾ sako, kad socialus tipas sudarąs idealaus mokytojo vaizdą, kuris esąs visai atsidavęs kitų reikalams, sugebąs kitus atjausti ir mylės vaikus iki savimaršos. Nesunku čia įžvelgti panašumo su sinergatiškais santykiais, ypač jei nekreipti dėmesio į nevisai pasakytą tų santykių abipusiškumą. Čia prof. Döring'as populiaria forma pasakė bent dalį teisybės apie pagrindinę gero pedagogo žymę.

Naudodamasis sinergatiškumo principu, pamėginasiu pagilinti tą socialumo žymę, taip svarbią kiekvienam pedagogui. Žmogaus psichikoje galima įžvelgti trijų rūšių funkcijos: įcentrinės bei akceptinės, pasireiškiančios įvairių vaidinių pavidalu (sensorinių, mneminių ir abstraktinių), centrinės bei koordininės,

Pavasariška pamoka

pasireiškiančios instinktų, jausmų ir proto pavidalu, ir, pagaliau, išcentrinės bei ergatinės, pasireiškiančios įvairių judesių pavidalu nuo paprasčiausių refleksų iki sąmoningiausių poelgių ir garsinių judesių (kalbos). Sinergazijos susidarymui tarp žmonių ypatingos reikšmės turi išcentrinės (žmogaus išvaizda, poelgiai ir kalba), kurios tam tikru būdu veikia kitą žmogų, o įcentrinės funkcijos (suvokimas, atmintis, vaizduotė) pagauna šio paskutinio teikiamus jam pirmojo žmogaus išpūdžius bei jaudus ir, reaguodamas į juos, savo ruožtu veikia pirmąjį, šis vėl antrąjį ir t.t. Čia prasideda abipusiškas psichinis dinamizmas, kuris lengvai išjudina ir gilesnius psichikos sluoksnius, ypač,

dusių, remiama gimininio savisaugos instinkto ir nukreipta į aukštesnį gyvybingumo (vitaliteto) laipsnį. Pedagogija reiškia ir patį sinergazijos natūralųjį vyksmą ir mokslą (teorinį) apie tą vyksmą, kuris sudaro reguliatyvosios (pritaikomosios) pedagogijos objektą. Šią pritaikomąją pedagogiją vadinu pedagogika, nes, anot prof. Th. Zieglerio (Geschichte der Pädagogik 1923. S. 1.), iš „e pädagogike technē“ (pedagogiška dailė, technika) išliko būdvardis pedagogika.

¹⁾ Smulkiau apie savo sinergatišką pedagoginę sistemą kalbu „Šv. Darbe“ 1929 m. str. „Konstrukcinės sąveikos pedagogika“ („Ryto“, bendrovės išleista atskira knygelė) ir ypač savo paskaitose (studentų užrašai). Nors ši sistema, kurios užuomazga glūdi mano diplominiame darbe (sąveika tarp aukštesniųjų žmogaus centrų, 1913 m.), nėra užsieninė sistema, kuri mums, gal būt, daugiau imponuotų, bet panašių minčių, žinoma, kitais žodžiais išreikštų, galima rasti ir užsienių profesorių veikaluose, ypač naujesniuose: J. Adams'o „The Evolution of Educational Theory“, 1922 m.; W. C. Bagley „The Educative Process“, 1923 m.; R. Lochner'io „Descriptive Pädagogik“, 1927 m.; A. Ferrier'o „L'éducation constructive“, apie 1930 m.; S. Hesseno „Das Prinzip der Totalität in der Pädagogik“, 1934 m. (Tarpt. filosof. kongrese) ir kt.

²⁾ Žiūr. socifikaciją prof. Müller-Freienfels'o knygoje „Allgemeine und Kulturpsychologie“, 1930 m.

³⁾ Apie pedagoginę sinergaziją žiūr. „Lietuvos vaikas“, jubiliejinis leidinys, 1934 m., pusl. 23—28 ir „Liet. Enciklop.“ II t. pusl. 156—160.

⁴⁾ Untersuchungen zur Psychologie des Lehrers 1925 S. 219.

kai į tą sinergatinį sukūrį įsitraukia didesnis dalyvių skaičius.

Juo bipoliariškumas bei pritraukiamumas tarp įcentrinųjų ir išcentrinųjų funkcijų didesnis, juo lengviau jos išskyla ir intensyviau pasireiškia, juo ir žmogaus socialumas gali pasiekti aukštesnio laipsnio. Tik gero pedagogo pagrindinė žymė negali būti suvesta į socialumą, nes socialumo sąvoka šiam tikslui yra perplati, o dažnai ir socialumas neina lygiagrečiai su pedagoginiu sinergatiškumu: net geriausia savo vaikams motina dažnai pareiškia labai menką socialumą kitoms ne tik suaugusiems, bet ir vaikams. Daugumas motinų, susilaukusios savo vaikų, pradeda daugiau domėtis ir kitų vaikais, bet dažnai tik tam tikro amžiaus, artimo jų vaikams, kad galėtų lengviau įvertinti savo vaiką, lygindamos jį su kitais. Todėl ir pedagogo socialumas nėra paprastas visuomeniškumas, o savotiškas psichinis kompleksas, susiformavęs iš kai kurių įcentrinųjų ir išcentrinųjų elementų. Šiame komplekse svarbų elementą sudarys ir pedagogo patraukimas prie vaikų. Toks patraukimas pasireiškia ypatingu pastabumu, susidomėjimu ir smagumu, kokį patiria žmogus, bendraudamas su vaikais. Pastabumas čia nėra išviršinis, panašus į gamtininko, menininko ar ūkininko pastabumą. Gero pedagogo pastabumas yra psichodiagnostinio pobūdžio. Jis greit pastebi simptomatinės psichofizines vaiko išvaizdos ypatybes, intuityviškai jas interpretuoja ir supranta atitinkamus vaiko psichikos pergyvenimus. Jis lengvai pastebi smulkius individinius vaikų skirtumus, jis mėgsta sekti judesius, jų psichofizines atmainas, kurias įvyksta žaidimo ar kurio kito darbo metu. Jo dėmesį pritraukia kiekvienas vaikas, nes jam patinka vaikų kūno formos, vaikų mimikos gyvumas ir psichikos „permatomumas“. Jis su pasigėrėjimu žiūri į vaiko švelnias kūno formas, į jo savotiškas kūno dalių proporcijas ir randa daug grožio ir gėrio vaikų psichikoje. Visi šitie gero pedagogo įcentrinio pobūdžio psichiniai elementai yra tarpiai susiję su jo išcentrinėmis psichikos ypatybėmis, su tam tikrais potraukiais atitinkamai elgtis ir veikti. Gero pedagogo vaikų stebėjimas bei gerėjimasis jais nėra pasyvus: jis negali abejingai žiūrėti į vaiko nepasisekimus kokiame nors darbe, o ypač į vaiko juoką bei šypseną, į jo ašaras, į jo liūdesį bei džiaugsmą. Vaiko išvaizda, jo bejėgumas, jo pergyvenimai stipriai veikia gerą pedagogą, sukelia stiprių norų kuom nors padėti jam, paguosti, pakalbėti ir, bendrai, užmegsti artimesnių santykių su vaiku. Tokiam pedagogui darbas su vaikais pats savaime suteikia vidinį patenkinimą, čia jis randa neišsemiamą energijos ir džiaugsmo šaltinį; jis, bendraudamas su vaikais, pats užsikrečia jų pergyvenimais ir interesais, nes čia įvyksta tarp mokytojo ir vaikų konstruktyvioji sąveika, jungianti jos dalyvius į vieną abipusišką di-

naminę sistemą ir didinanti visų dalyvių jėgas. Tokia sąveika ir yra pedagoginė sinergazija, o patraukimas prie tokios sinergazijos sudaro pagrindinę mokytojo pašaukimo žymę. Ši pedagoginį sinergatiškumą negalima suvesti nei į socialumą nei į bičiuliškumą bei draugiškumą, nes amžiaus, psichikos ir pareigų skirtumai—bent egzaminų metu—mokinių gausumas bei jų tipų įvairumas neduoda tiems santykiams susiformuoti į tikrą bičiulystę bei draugystę, nors kai kurie mokytojai (Ilgner, Wexberg, Lietz ir kt.) stengiasi tokius santykius su mokiniais užmegsti. Gal būt, mokytojo ir mokinių santykiai yra panašesni į gero tėvo santykius su savo vaikais, bent įgimtas tėviškas instinktas žymiai palengvina pasireikšti ir kalbamai gero mokytojo žyme, kurią aš pavadinčiau pedagoginiu sinergatiškumu, tuo pabrėždamas jos specifiškumą. Nors ši žymė yra įgimta ir sudaro pedagoginio pašaukimo pagrindą, bet jos užuomazgą, manau, galima rasti pas daugumą žmonių, ir ji reikalauja atitinkamos kultūros bei mankštinių. Tik vieni, pedagogai iš pašaukimo, tą pavidolinį sinergatiškumą pajunta savyje labai anksti, dar mokykloje bebūdami ir lengvai jį išplečia, o kiti daug darbo ir laiko turi padėti, kol šis įgimtas gabumas auklėti subręsta, ir jie niekuomet nepasiekia tokio aukšto laipsnio pasisekimo ir patenkinimo mokykliniame darbe, kaip pirmieji, iš pašaukimo pedagogai. Moterų tarpe motiniškumo instinktas, gal būt, dar daugiau už tėviškumo instinktą padeda susiformuoti pedagoginiam sinergatiškumui. Įdomu, kad ir čia motiniški moterų tipai nėra jungiami su jų socialumu, o greičiau jie net prieš pastatomi prostitučių bei senovės graikų heterų tipams (O. Weinger „Geschlecht und Charakter“, 1921; W. Liepmann „Psychologie der Frau“, 1920), kurie daugiau turi visuomeniškumo elementų, bet mažai pedagoginio pašaukimo. Net ir motiniškumo jausmas, paremtas įgimtu instinktu, negali sudaryti pedagoginio sinergatiškumo pagrindą, nes šis jausmas dažnai visai neliečia svetimų vaikų, o kai kada pasireiškia jiems net neapykantos forma (pamotės); rečiau pasitaiko, kad ir savo vaikams motiniškumas pareiškiamas labai neįlygiai arba labai gaivališkai, o vaikams paaugus jis, paprastai, žymiai susilpnėja. Vis dėlto motiniško tipo moterys sugeba užmegsti sinergazijos santykius ir su svetimais vaikais, sugeba jos kai kada net labiau už vyrus tuos santykius stiprinti ir parodyti savo pedagoginį pašaukimą, ypač belytinio amžiaus vaikams iki jų persilaužimo amžiaus; beveik nepavalduojama moteris auklėtoja ir vaikų darželiuose.

3. Pedagoginio galvotumo žymė

Nors pedagoginis sinergatiškumas labai svarbi gero mokytojo ypatybė, bet jos dar neužtenka. Iš aukš-

čiau duoto pedagogikos apibūdinimo matyt, kad pedagogas yra sinergizijos organizatorius ir planingai turi siekti tikslo. Tokiam darbui mažai tepadės pastabumas ir veiklumas, o reikia turėti daug iniciatyvos, sumanumo ir praktinių gabumų organizaciniam darbui, o tai vis centrinio pobūdžio funkcijos, skirtingos nuo minėtų periferinių funkcijų. Bet šie organizaciniai gabumai nėra panašūs į organizacinius gabumus politiko, pramonininko, bankininko, nes pedagogo organizuojamoji medžiaga yra labai skirtinga nuo minėtų veikėjų, jo medžiaga yra gyvi vaikai labai įvairaus amžiaus ir skirtingų psichinių ypatybių, kuriuos negalima, kaip kareivius, grupuoti mechaniškai į atskiras kuopas arba pagal ginklų rūšį. Teisybė, vaikai patys linkę greičiau už suaugusius grupotis į nedidelius būrelius, susidraugauti; jų susibūriavimas prasideda dar šeimoje su gretimų kaimynų bei tėvų pažįstamų vaikais; bendras kelias į mokyklą, sėdėjimas viename suole, mokymasis vienoje klasėje sujungia vaikus į tam tikrus kolektyvus; net toje pačioje klasėje atsiranda lyg kristalizaciniai grupavimosi centrai, vaikai-vadai, kurie bent dalį vaikų patraukia prie savęs, pasidaro jų autoritetai ir adinčiai (pravadovai). Čia pasireiškia mokinių natūralioji sinergizija, kuri dažnai įgauna nepageidaujamą, antipedagogišką formą, nukreiptą prieš mokyklinę tvarką. Todėl geras mokytojas, kaip sinergizijos organizatorius, turi sugebėti sekti mokinių vadų įtaką, turi mokėti juos tinkamai išnaudoti visų mokinių kolektyvumui, turi priduoti pedagoginę pakraipą visiems mokinių savaiminiams susigrupavimams, turi sugebėti sukurti įvairių naujų susigrupavimų, ypač tokių, kur galima išplėsti abipusiškas mokinių patarnavimas, savitarpio pagalba (pedagoginė¹), kultūrinė ir net ekonominė) ir bendras visos mokyklos solidarumas bei šeimimiškumas. Yra daug mokinių individualistų, kurie vengia kolektyvinio gyvenimo, bet mokytojas ir juos privalo įtraukti į tą gyvenimą ir visiems įskiepyti savigarbą ir net pasididžiavimą savo mokykliniu kolektyvu ir to kolektyvo geru vardu bei garbe, turi įskiepyti jausmą ir supratimą, kad be organizuoto kolektyvo kultūros darbas neįmanomas, kad aukščiausia kolektyvo organizuotumo forma tai valstybė.

Toks bendravimo formų įvairumas ir to bendravimo reguliavimas bei tvarkymas reikalauja iš mokytojo daug iniciatyvos, sumanumo, praktiškumo ir veiklumo. Visi tokios rūšies darbai, nors reikalauja iš mokytojo kitų gabumų, palyginti su pirmąja pedagogo pašaukimo žyme, bet jie yra glaudžiai susiję su mokytojo sinergatiškumu bei jo patraukimu prie abipusiško bendravimo su mokiniais. Planingas gi pedagoginės sinergizijos reguliavimas ir siekimas aukščiausio pedagogikos tikslo reikalauja iš mokytojo visai kitų, grynų protinių gabumų ir teorinio, filosofiška-

Kryžių kalnas prie Šiaulių m.

Klišė iš „Keliaukime“

etinio pasiruošimo. Sinergatinė pedagogika neduoda vieno statiško (sustingusio) tikslo, ji tik nurodo aiškia siekimų kryptį, kurią galima nustatyti net smulkiausiems kasdienio gyvenimo darbams. Šis tikslas, kaip jau buvo nurodyta pradžioje (pedagogikos apibūdinime), pagrįstas ateitiškumo idėja, paremta gimininės savisaugos instinktu ir įskiepyta mums motinos. Pedagogas turi sugebėti susąmoninti tą idėją, padėti vaikams užmegsti jungtis dabarties su ateitimi ir tarp tų dviejų momentų sukurti harmoningą sąveiką, kad ateitis stimuliuotų vaiko poelgius, kad vaikas pasidarytų idėjos veikėjas, sugebąs net pasiaukoti dėl savo tautos ir žmonijos geresnės ateities. Nuosekliai eiti prie aukščiausio pedagogikos tikslo, parinkti tinkamiausias priemones šiam tikslui ir, bendrai, sąmoningai bei racionalizuotai atlikti pedagogo pareigas, — reikia laikytis kokios nors pedagoginės mokslo sistemos (žiūr. „T. M.“ 1933 m. 5 Nr. Pedagoginės sistemos sąvoka ir reikšmė), reikia net atitinkamai sutvarkyti ir savo pasaulėžiūrą, laikytis kokių nors pastovesnių etinių principų ir jais vadovautis savo poelgiuose, o ypač mokinių poelgių vertinime. Tik sistemingas pedagogas, kaip savo sprendimais bei galvojimu, taip ir savo darbais, ugdo nuoseklumą ir mokinių galvoje bei jų poelgiuose tik sistemingas žmogus gali pareikšti būdo pastovumą, įgyti mokinių akyse autoritetą ir išauklėti tvirtą jų būdą. Šiam darbui ne tiek svarbu žinių gausumas, kiek formalus intelektinis išsilavinimas, kurį galima pavadinti abstraktiniu pedagoginiu mąslumu ir tvarkingumu. Šių ga-

¹) Gali vienas kitam padėti pamokas priruošti, paaiškinti sunkesnes vietas, patikrinti priruoštas pamokas, įtraukiant į tą darbą net vyresnių klasių mokinius.

Zigm. Kuzmickis

Kaip turi būti tvarkomas lituanisto kabinetas

Lituanisto kabineto idėja nėra mums svetima. Tūlas lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas ne pirmi metai jaučia tokio kabineto trūkumą. Darbo sąlygos ne visose mokyklose yra lituanistui vienodos; todėl ir kabineto idėjos realizavimas ne visur duodasi vienodai įvykdomos.

Dažnas reikšmingesnis darbas padaromas ne tuoj: jam reikia ir laiko, ir kantrybės, ir dar daug ko. Čia reikalingas laipsniškumas: nuo maža pradėk, tada ir didžia lengviau atsieksi. Tas pats yra ir su kabinetu. Turėkime jo idėją gyvą, nesigailėkime pastangų — ir tikrai nepoilsa lituanistas dirbs savo darbą svajotame kabinete.

Kas gi yra tasai kabinetas? Panagrinėkime jį pirmiausia būsto atžvilgiu. Reikia manyti, kad būsto trūkumas tūlu atveju kliudo kabineto vykdymą. Bet būkime pradžioje kuklesni: rinkime visų pirma tik medžiagą tam kabinetui. Pats aš esu matęs vieną kitą mokytoją, prisirinkusį nemaža tokios medžiagos. Vadinasi, pradžia padaryta. Rasti koks kampas klasėje, bibliotekos kambaryje ar salėje, jau nesunku. Galima kaip nors prasimanyti ten spintą, kurioje mokytojas laikys jam rūpimus daiktus. Šit ir kabineto užuomazga; reikia tik jį prižiūrėti — ir sumanymas augs.

Antrasis to augimo etapas yra kabineto sandėlis. Ir tas nesunku bus gauti apsukresniam mokytojui. Kokia palėpė visuomet atsiras, kad ir ankščiau siame mokyklos būste. Tokiam sandėlyje lituanistas jau mėgina iš spintos lipti į platesnę erdvę; čia ir jo eksponatai gali smarkiai augti.

Tolesnis kabineto raidos etapas bus įsitaisymas

atskiro kambario. Iš kampininko ar įnamio lituanistas išvirsta savarankišku darbininku, turinčiu savo atskirą ūkį. Ta proga jis, iš tikrųjų, gali kelti įkurtuves.

Nepasiekiamas mums tuo tarpu idealas yra ištusa lituanisto kabineto kambarių sistema. Tokių kambarių gali būti 2, 3 ir daugiau. Atskiras kambarys galima čia skirti bibliotekai ir skaityklai, atskiras savarankiškiems darbams — įvairiems uždaviniams spręsti, atskiras vaizdingumo priemonėms ir t. t.

Nors būsto klausimas dabartinėmis sąlygomis yra svarbus, vis dėlto esmėje jis antraeilis tėra dalykas. Daug svarbiau tik eksponatai, kuriais yra gyvas kabinetas. Pirmoji vieta čia pridera knygai, kuri kalbamam reikalui turi būti atsidėjus parenkama. Knygų rinkinys, tolydžio didėdamas, turi sudaryti pritinkamą biblioteką su dviem pagrindiniais skyriais: mokytojo ir mokinių. Pirmajame skyriuje renkame kuo daugiausia knygų lituanistiko specialybės: ryškesni kalbotyros veikalai, tiek mūsų autorių, tiek svetimų filologiniai žurnalai, literatūros kursai ir monografijos, poetikos nagrinėjami veikalai, kalbos ir literatūros istorijos ir kt. Čia turi būti taip pat metodikos knygų ir mokyklinių vadovėlių, įvairių žodynų, enciklopedijų ir šiaip jau informuojamųjų dalykų.

Antrajame skyriuje koncentruojama mokinių biblioteka. Čia gali būti išskirtos knygos, vartojamos skaityti klasėje, atrinktos knygos privalomai ir neprivalomai įvairių klasių lektūrai, knygos specialiniams referatams rašyti, žodynai ir šiaip jau informuojamoji medžiaga.

Šalia knygų kabineto eksponatų eilėje reikia pa-

bumų žmonės šiek tiek prisiartina prie prof. Döring'o teorinio tipo, bet ir žymiai skiriasi nuo jo, nes čia ne tiek svarbu pamėgimas mokslų bei vis naujų žinių įgijimo, kiek linkimas gilintis į pedagoginių problemų esmę, analizuoti kito nuomonę ir ją savotiškai pritaikinti savo ideologijai, visur stengtis surasti priežastingumą ir bendras žymes tarp įvairių nuomonių, linkimas į filosofavimą, sintezės ieškojimą ir intelektualinę kūrybą. Universitetinės studijos (tinkamai sutvarkytos), manau, daugiausia prisideda prie tokio pedagoginio mąslumo bei galvotumo ugdymo. Pedagoginio galvotumo neįgys iš vadovėlių, pavyzdinių pamokų bei praktikos, ir būtų labai tikslu iš kiekvieno pedagogo (pradedant nuo vaikų darželių iki kandidatų ir profesorius) reikalauti tokių pedagoginių studijų išėjimo, nors ir sutrumpinta forma (1—2 metų).

Čia mano trumpai išnagrinėtos dvi gero mokytojo žymės: pedagoginis sinergatiškumas ir ped. galvotumas. Savaime aišku, kad šios dvi žymės yra tarp savęs tampriai susijusios, jos abipusiškai (sinergatiškai) viena antrą veikia, o kai kada net šiek tiek viena antrą kompensuoja, bet jei vienos iš jų visai žmoguje nėra, tai gero pedagogo iš jo laukti negalime. Pirmoji žymė didesne savo dalimi įgimta, o antroji didesne savo dalimi gali būti įgyta, nors ir čia daug pareina nuo įgimtų potraukių bei gabumų abstrahuoti, protauti bei filosofuoti apie pedagogines problemas. Abi šios ypatybės yra labai bendro pobūdžio ir pagrindinės pedagoginio pašaukimo žymės. Yra daug dar smulkesnių gero pedagogo žymių, bet apie tai bus kalbama kitą kartą.

minėti rankraščiai. Tai bus savarankiško mokyklos darbo įrodymas: čia bus laikomi ir paties lituanisto tiriamieji darbai, ir mokinių referatai ar šiaip rašiniai.

Vertinga kabinetui medžiaga taip pat iliustracijos ir schemos. Tat gali būti įdomesnės spaudinių iškarpos, paveikslams skiriamieji dalykai ir geresni mokinių piešiniai ar brėžiniai.

Rimtos padedamos mokslo priemonės bus lituanistui gera skulptūra ir net šiaipjau lipdybos daiktai. Ne pro šalį turėti kabinete ir retesniųjų daiktų originalų (senoviškų ginklų pavyzdžių ar rūbų, ūkio įrankių ir kt.). Didesnių daiktų (pav., namų, paminklų) gali būti laikomi modeliai.

Nėra abejonės, kad mokytojas, išitraukęs į kabinetą darbą, pats atras, kas jam reikalinga. Kabineto eksponato skaičius jam augs metai po metų. Tik reikia žiūrėti, kad visi tie daiktai nebūtų sugrūsti be tvarkos; gera būtų jie lokalizuoti skyriais.

Dabar kyla klausimas: kaip turėtų lituanistas tvarkyti darbą, turėdamas savą kabinetą? Pirmiausia reikia pabrėžti, kad kabinetas nieku gyvu nesutrafaretina mokytojų metodų, nepaglemžia jų iniciatyvos. Atvirksčiai: turėdamas kabinetą, lituanistas galės tik sustiprinti savo metodą ir padaryti jį įtikinamesnį. Kabinetas pirmiausia yra kūrybos vieta; lituanistas jame pats tobulinasi, ieškodamas tikresnių savo darbui kelių.

Jei kabinetas tėra pirmosios savo raidos laipte, jis tebus mokytojui eksponatų saugojamoji vieta: mokytojui bus patogiu, kad jam nereikės kiekvieną kartą gabenti iš namų į mokyklą reikalingų daiktų; bus jį apsaugotas nuo mokomosios medžiagos pamiršimo namieje.

Išaugęs į mažiuką kambarėlį palėpę, kabinetas išvirs muziejėliu; tinkamai atskiram uždaviniui sutvarkytas, jis taps demonstruojamąja vieta, į kurią kartkartėmis mokytojas kviesis mokinius grupėmis.

Kabineto idealas yra darbo kambarys laboratorija, kur mokytojas su savo klase ar su mokinių grupe dirbs savo darbą. Tokiam kambariui mokytojas tinkamai nuteiks mokinius darbui, leis jiems susikaupti artimoje jų temoms medžiagoje. Čia lituanistas suartins mokinius su tiriamąja medžiaga, nurodys šaltinius ir literatūrą. Pagaliau tokiam kabinete mokinių supras, kad ir jam privalu čia būti kūrėju ir turinti kabinetas savo atneštais eksponatais ar rašiniais.

Kadangi darbas kabinete esti susijęs su didesniais uždaviniais, tai lituanistui tenka taip sutvarkyti savo valandos, kad kokios 2 pamokos jam tektų greta toje pačioje klasėje. Kabinete gali eiti darbas ir ne pamokų metu. Atskiri mokiniai ar jų grupės, gavę tam tikrus uždavinius ir medžiagos, susirenka čia popiet. Šis darbas gali būti taip sutvarkytas, kad pats mokytojas

gali ir nedežuruoti, pavedęs tą darbą patikimiems mokiniams.

Tokio darbo laboratorijoje galima skirti trys tarpai: medžiagos atrinkimo, išvadų formulavimo ir grafiško iliustravimo. Pirmajam tarpui mokiniui reikalingas mokytojas, kuris padeda jam susirasti tinkamą knygą ir šiaip medžiagos. Antrasis tarpas yra mokinio studijavimas ir išstudijuotų išvadų surašymas. Pagaliau trečiuoju tarpu mokinsys iliustruoja savo darbą tam tikrais piešiniais ar schemomis. Mokinys gali nubraižyti nagrinėjamo kūrinio kompozicijos schemą, išrašyti charakteringesnius kūrinio citatus su aiškinaisiais piešiniais ar schemomis, parengti autorių biografinių ir šiaipjau darbo apibendrinamųjų lentelių. Čia gali būti nubraižyti ir tam tikri žemėlapiai, kur būtų nurodytos autorių ar jų vaizduojamųjų personažų kelionės, gimimo ir mirimo vietos ir t. t. Sakydama, nupiešti Maironio kelionių maršrutas ar Valančiaus Juozo Viskantos judėjimo linija — ar nebūtų tai įdomus darbas visai klasei? Žinoma, nereikia manyti, kad kiekvienas mokinių rašinys turi būtinai būti sujungtas su piešiniu ar braižymu. Čia tik norėta pažymėti, kad šis momentas nėra mokykloje pamiršamas.

Taip pat reikia pasakyti, kad lituanistiko kabinetas neprikala mokinių prie vienos vietos, kad kabinetas nepadaro mokinių „kabineto žmonėmis“. Kaip tik atvirksčiai: kabineto praktika dažniau, nei kitokiu būdu dirbant, iškelia ekskursijų reikalą. Kabineto vadovas greit susiorientuoja, kad įvairūs gamtos ir kultūros gyvavimo paminklai tik tuomet įgyja visiškos įtikimos reikšmės, kai jie stebimi jiems įprastoje aplinkoje. Toks paminklas, tapęs kabineto eksponatu, netenka žymios savo vertės dalies, netenka iškalbumo. Todėl ekskursijos į gyvą gyvenimą yra būtina kabinetinio tvarkymosi sąlyga.

Lituanisto kabinetas turi atvaizduoti ir savo paties rutuliojimąsi. Jame turi būti iškabinta ar sudėta jo darbų ir pažangos medžiaga. Čia turi būti laikomos darbo programos ir jų vykdymo lakštai, įvairios apyskaitos ir mokinių atliktų uždavinių pavyzdžiai.

Lituanisto kabinetas neturėtų būti izoliuotas ir nuo kitų dalykų. Lituanistui artimos sritys yra kitų kalbų, istorijos ir net tokie dalykai, kaip dainavimas ar paisyba. Ir gerai padarys lituanistas, jei nueis į glaudesnę kabinetą su jam artimesnių dalykų dėstytojais. Tiems dėstytojams kartkartėmis lituanistas galėtų užleisti savo kabinetą jų pačių darbui. Tuo būdu kabinetas pataptų gyvu mokyklinio organizmo nervu, kurio dėka ir patsai tas organizmas pasidarytų stipresnis ir veiklesnis.

Kabineto kuriamąja reikšme abejoti netenka. Jis, gerai tvarkomas, kelia mokinių nuotaiką, sudomina juos, sukelia ir išlaiko pageidaujama kryptimi dėmesį.

Pov. Štuopis

Istorijos mokymo reikalu

Reikėtų rašyti ir apie įvairius visuotinės istorijos mokymo reikalus mūsų gimnazijose, bet šiuokart mums daugiau rūpi savosios tėvynės istorijos dalykas.

Tiesa, negalima nutylėti, kad mūsų gimnazija dar vis neturi tinkamų visuotinės istorijos vadovėlių. Mokiniai senovės istorijos mokosi dažnai iš visiškai pasenusio ir netikusio Ivanovo vadovėlio, o rečiau — iš kiek tinkamesnio Vipperio. Viduramžiams ar naujesiems laikams pažinti dažniausiai yra vartojami prof. dr. J. Totoraičio vadovėliai. Bet ir Totoraičio vadovėliai nėra visiškai tinkami ypač dėl savo tendencijų, dėl nevispusiškos istorijos faktų atrankos, dėl savo nenuodugnumo ir tolydiškumo, dėl nekokios dėstysenos. Kai istorijos mokymasis mokiniui sekasi tiktai apie tautas, vardus, karus, kai jie mokiniui nesudaro nepamirštamo žmonijos kultūros sklaidos ir raidos vaizdo, kai jis nepadeda jaunajam inteligentui išsiaiškinti ir suprasti artimiausiąją žmonijos praeitį ir, kas svarbiausia, bevykstančiąją dabartį. — tai toksai istorijos mokymasis vargu ar gali būti naudingas.

Tiek apie visuotinę istoriją.

Gal dar blogiau mūsų mokyklose yra su Lietuvos istorija. Visi žinome, kad nėra nei tinkamų vadovėlių, nei sutvarkytos programos, nei dėstymo (ypač kai

kurių laikotarpių) gairių, nei chrestomatijų ir žemėlapių... Galimas daiktas, kad visi šitie dalykai palaipsniui atsiras. Tačiau visvien, ar įsigysime minėtas Liet. istorijos mokymo priemones ar ne, ar dirbsime naujai remorfuotoj gimnazijoje ar šiandieninėje, — visvien reikia mūsų istorijos mokytojus aprūpinti plačiausne Liet. istorijos moksline literatūra. Ir štai kodėl.

Istorijos mokytojas niekad negali tenkintis tiktai vieno — nors ir geriausio — istorijos vadovėlio patiektą medžiagą. Jei jis tenkintųsi tiktai vadovėliu, tai istorijos mokymas ir pasiliktų tiktai vadovėlinis, vadinasi — ir negyvas, ir neįdomus, taigi nevaisingas. Pats mokytojas žūtų vadovėlio rutinoje, pasidarytų paprastas pilkas amatininkas, kuris nepergyvena atgamamos praeities ir jos nepaverčia gyvu pergyvenimu mokinyje. Geras istorijos mokytojas pats privalo nuolatos praeitį tirti, privalo, sakytume, progresuoti, atsijauninti, kurti ir pergyventi, žinoti ir mylėti. Tiktai toks mokytojas savo praeities meile užkrės ir savo klasę, pačioje klasėje prikels it gyvą praeitį. Be abejonės, tik toksai istorijos mokymas, įtraukdamas į darbą pačią mokinio dvasią ir širdį, formalinio ir materialinio mokymo prasme bus tikrai vaisingas. Tam tikslui mokytojas privalo kartais plačiau arba kitaip nušviesti dėstomus faktus nekaip vadovėlyje, turi visais atšvilgiais būti didesnis už vadovėlį, turi

Atkrinta jame ir toks tūlam mokytojui aktualus šiandien mokinių drausmės klausimas.

Konkretindamas ir sistemindamas medžiagą, kabinetas padeda mokiniams lengviau įsidėmėti žinias. Šituo būdu įgytosios žinios leidžia jas tikėti ilgam išlikiant auklėtinio atmintyje, susirašant stipriais asociacijų ryšiais su pačiu gyvenimu.

Reikia manyti, kad kabinete ėjęs lituanistikos dalykus abiturijentas bus realiau pažinęs savą kalbą ir literatūrą, tikriau, išvelgęs jos gelmes. O juk šitoksai pažinimas yra kiekvienos mokyklos tikslas. „Kad tik nė vienas nepamanytų — sako Vydūnas¹⁾ — mokyklą esant įstaigą kai kurių knygų turiniui vaikams įkalti. Visai nuodėminga yra tokia nuomonė, ir atitinkamas darbas yra stačiai vaikų dvasios ir sielos slopinimas. Knygos gali būti vartojamos mokykloje, bet ne tam, kad jos taptų vaikams žinomos, bet kad vaikas prieitų dalyką, apie kurį jos kalba. Ir vėl ne taip tik iš tolo. Dalyko galia, kuri žmogaus galias žadina, turėtų vaiką tarsi prisunkti. Nėra tai

jau savaime suprantama. Apsisaukokime! Knygos nėra auklėjimo tikslas, bet priemonė. Jos gelba pasiekti mokyklos tikslą. Bet pastebėkime, kad tasai vien tarnauja auklėjimo tikslui“.

O juk visa kabineto prasmė paremta kaip tik tuo, apie ką čia Vydūnas teisingai kalba. Kabineto dėka galima ir lituanistikos dalykų aktyvizacija mokykloje. Visas darbas pasiremia veiklos principu, šiandien tokiu aktuali visame pedagoginiame pasaulyje.

Šitaip tvarkydami darbą, lituanistai paakins savus auklėtinius ir į gilesnes kalbos ir literatūros studijas, išmokys auklėtinius mylėti kalbą ir literatūrą, suaugti su jomis savo dvasia. Išėjęs į gyvenimą iš aukštesniosios mokyklos abiturijentas dažnai sutraukia ryšius su literatūrine ir kalbine kultūra. Yra tai liūdnas reiškinys, su kuriuo lituanisto kabinetas pradės smarkią kovą.

Lituanisto kabineto idėja yra šių dienų mūsų mokyklos darbų tvarkoje. Tuo klausimu reiktų mums rimtai susidomėti.

¹⁾ Tautos Mokykla (1922 m. „Darbymetis“ Nr. 5).

savo dėstymu ir patį vadovėlį tarsi įkvėpti, padaryti gyvą, atjauninti.

Gal nė nereikia čia minėti dar daugiau motyvų, kurių dėliai kiekvienam istorijos mokytojui labai svarbu turėti plačios mokslinės istorijos literatūros. Lietuvos istorijai tokios Lietuvių kalba rašytos literatūros turime labai mažai, o daug vargu ar greitai įsitaisysime. Todėl būtinai reikia ir reikės verstis ir nelietuvių kalba rašyta objektyvesne Liet. istorijos mokslinė literatūra, kuri jau šiaudien yra palyginti labai plati. Mes manome, kad kiekvienas mūsų gimnazijos istorijos mokytojas skaito lenkiškai, rusiškai, vokiškai ir, išdalies, gal latviškai. Tačiau visa nelaimė čia yra ta, kad tokios literatūros mūsų gimnazijų knygynai ir provincijos miestų bibliotekos (gal tiktai Marijampolę, Šiaulius, Panevėžį teišskyrus) visiškai neturi ir vietos istorijos mokytojams padėti negali. Kadangi tokia literatūra yra nepaprastai brangi, tai mokytojas iš savo kuklios algelės gal niekadės nevalios įsitaistyti sau ir mažutį knygynėlį. O reikia atminti, kad jokiam kitam specialistui nereikia turėti tiek knygų, kaip istorikui. Todėl, mūsų manymu, istorijos mokytojams galėtų padėti Švietimo Ministerija: nedideliausiais palyginti pinigais Ministerija pagal specialistų sąrašą, supirktų gimnazijų knygynams svarbiausius Lietuvos istorijos mokslo veikalus, — vadinasi, tikros, nekintamos vertės kultūros turtą, glaudžiausiai susijusį su mūsų tautos kultūros gyvenimu. Antra vertus, kur, jei ne Lietuvoje, turi koncentruotis žymiausi mokslo veikalai apie mūsų tautos praeitį?

Tai būtų didžios kultūrinės vertės žygis ne tiktai švietimo ir auklėjimo plotmėje, bet ir Lietuvos istorijos moksle: dešimtys provincijos istorikų didesniu ar mažesniu mastu galėtų ir gal panorėtų dirbti net mokslinį tyrinėjimo darbą, kuris dabar yra daugiausia vienu kauniečių ar marijampoliečių privilegija. Tokiose sąlygose, neabejojame, labai ir labai pagyvėtų Lietuvos istorijos lietuviškasis mokslinis darbas, padaugėtų tyrinėtojų. Lietuvos istorijos mokslo ir mokymo pagyvėjimas, sukeltas planingai supirktos ir Lietuvoje sklaidytos istorijos mokslinės literatūros, ves, mūsų supratimu, tiek vaisių, kad jie šimteriopai atlygins išleistus pinigus.

Tam pačiam tikslui nemažiau patarnautų sistematiškai kuriama ir sava istorinė mokslo ir auklėjimo literatūra. Sakau, sistematiškai kuriama dėl to, kad mūsų tyrinėtojai privalėtų ypač susirūpinti mažiausiai

Vaidzas nuo kalno Ataugo miške

Klišė iš „Keliaukime“

išaiškintais mūsų praeities laikotarpiais ir klausymais. Šiandien mūsų praeitis ligi 1569, ar net ligi 1795 m., yra palyginti neblogai išaiškinta mokslininkų svetimtaučių, ir mums ji nėra tokia, sakyčiau, gyvenimiškai aktuali, kaip naujausioji mūsų istorija, kuri šiandien yra ir blogai dar iširta, ir ypač reikalinga auklėjimo ir švietimo sumetimais mūsų mokyklai. Kai senajai mūsų istorijai moksle reikia daugiau, gal, korektyvų, tai naujajai — dar kruopščiausių studijų. Ir tie korektyvai, ir šios studijos ir yra taip pat labai reikalingos mūsų istorijos mokytojui.

Jei kiekvienas istorijos mokytojas, manome, godžiai supirkinėja pasirodančius mūsų istorijos mokslo raštus, tai jis negali taip pasielgti su visais tais mūsų žurnalais, kuriuose dabar barstomi kartais labai vertingi istorijos straipsniai, kaip korektyvai pasenusioms mokslo nuomonėms, arba kaip savarankiškos studijos. Todėl ar nereikėtų pagalvoti apie periodinį Lietuvos istorijos žurnalą? Šitame žurnale mūsų visi — jaunieji ir senieji — mokslininkai sutelktinėmis jėgomis skelbtų naujausius mokslo duomenis, spręstų dar neaiškias problemas, spausdintų šaltinius ir studijas, žymėtų naujausiąją istorijografiją ir teiktų patarimų istorijos mokytojams. Istorijos mokytojai savo ruožtu žurnale gvildentų savus metodinius klausimus. Žurnale būtų mokslo darbų recenzijos, pasitaikytų ir dailiosios istorinės literatūros. O toksai žurnalas, reikia manyti, būtų mielai prenumeruojamas istorijos mokytojų, istorijos mėgėjų, inteligentų, šiaip mokytojų. Tiražas būtų pakankamas. „Praeities“ ir kitų neperiodinių kolektyvių leidinių medžiaga galėtų tilpti šiame viename žurnale, kuris, tarsi viename židinyje,

F. Dubinis

Suartinkime per mokyklas kaimą su miestu

I

Paskutiniaisiais metais vis daugiau rūpinamasi, kad mūsų visuomenė, ypačiai moksleivija geriau pažintų savo kraštą. Tam tikslui rengiamos visiems lengvai prieinamos ekskursijos. Kaimų moksleiviai vežami į miestus ir kitur, o miesto — į gražesniausias mūsų krašto vietas, daugiausia susietas su kuriais nors mūsų dabarties ar praeities įvykiais. Šitoji tendencija jau ima virsti viena mūsų švietimo priemonių.

Tačiau, giliau įžvelgę į šitą ekskursijų principą, pastebėtume, kad pačios idėjos čia tik pradmenos. Ekskursijos į miestus ar kurias kitas istorines bei geografines vietas atskleidžia lankytojams naujų dalykų, suteikia žinių, — taigi praplečia žinojimo bagažą. Tuo būdu ekskursijos yra vienas naujosios mokyklos metodas, vaizdingai atskleidžiąs mokiniams naujų dalykų: pakeičia knygą bei žodį ir gyvais vaizdais turtina lankytojo sąmonę. Bet pačios mokyklos esmės nėra kiek nekeičia: mokykla vistiek palieka vien žinių tiekimo įstaiga. Per ekskursijas įstringą tautinio sąmonėjimo momentai eina drauge su žiniomis, vadinasi, auklėjimas eina per žinias; tai Herbarto iškeltas auklėjimas per mokymą (auklėjamos pamokos, žinios).

Mokykla, vykdydama naujus auklėjimo principus ir remdamasi pilnutine vaiko psichika, negali tenkintis vientik mokymu, žinių bagažo didinimu. Naujoji mokykla remiasi visomis kuriamosiomis vaiko sielos funkcijomis: žinias pagaunamosiomis (protinėmis, jausminėmis) ir išreiškiamosiomis (valingosiomis). Toms funkcijoms ugdyti ieškoma naujų metodų ir priemonių arba plečiami senieji. Ir iš tikrųjų, iš daugelio esamųjų metodų bei priemonių tik maža dalis tėra vartojama, paimti tik patys pradmenys. Taip lygiai ir ekskursijos, kaip metodas ir priemonė, kas kartą įgyja vis platesnės pritaikomosios prasmės: jos tampa priemonė ne vien žinioms teikti, bet ir jausmams ug-

dyti. Čia primintina pati ekskursijų organizacija, kurioje iškeliamas vaikų visuomeninis aktyvumas, savitarpio bendradarbiavimas, o drauge ir kontempliatyvus pergyvenimas, susižavėjimas. Taigi ekskursija įgyja daug gilesnės prasmės.

Tačiau, kad ir kažkaip organizuota ekskursija, svarbiausiu pradū vistiek turės intelektualinį, žinių teikimą, visuomet paliks daugiau mokslinimo ir mažiau vidinio pergyvenimo bei kontempliatyvaus susiliejimo momentas. Pastarajam momentui reikalingos kitos priemonės, kiti metodai, kurie iki šiol dar mažai težinomi, o dar mažiau tevertojami.

II

Antra dar naujesnė, negu ekskursijos, priemonė — stovyklos. Šiandien stovyklos dar tebeskina tik pirmuosius savo kelius daugiausia skautų organizacijoje. Skautai kasmet vis daugiau jaunuomenės moksleivių iškelia iš pastogių ilgesnį ar trumpesnį laiką gyventi erdviame gamtos prieglobstyje. Skautų stovyklos jau tampa žinomas dalykas, o ne kažkoks baubas, prasiimanymas. Nemažai moksleivių daliai tos stovyklos įdiegia ir išugdo nemaža kilnių, didžiųjų jausmų, pripildančių sielą visai nauju gyvybės elekysru.

Tačiau ir esamos stovyklos, tiek pat pas mus kiek ir kitur, turi tik kai kuriuos ugdymo pradmenis: duota jaunuoliams progos gyvenant erdvioje gamtoje pažinti ir pamilti gamtos gėrybes, naudojantis primityviškais reikmenimis savarankiškai apsirūpinti egzistencija, kolektyvišku gyvenimu pratintis visuomeniškam bendradarbiavimui, susiklausymui ir kt.

Kituose kraštuose panašias į skautų stovyklas rengia pačios mokyklos. Visa mokykla ar atskiros klasės, drauge mokiniai ir mokytojai, kartais ir dalis tėvų, pavasarį ar vasarą įsikuria kur nors miške ar pajūry stovyklą, kurioje kelias savaites tęsia mokyklos

koncentruotų ir nepaprastai suaktyvintų istorijos mokslo ir mokymo darbą, suartintų istoriką tyrinėtoją ir istoriką pedagogą, teoriją ir praktiką. Taip organizuotas darbas būtų tikrai vaisingas ir tvarkingas.

Tai šit kokios talkos reikia istorijos mokytojams gimnazijose: reikia istorijos literatūros. Vilsimės, kad mūsų švietimo vadovybė, iš pagrindų reformuodama mokyklą, neišleis iš akių ir istorijos literatūros klausymo, kurį galima sieti apskritai su gimnazijos knygynų tvarkymu. Gimnazijos knygyno knyga sklei-

džia kultūros spindulius ne tik mokytojams, bet apšviečia ir moksleivius, o per juos — ir visą apylinkę. Todėl gimnazijos knygynas privalo būti vispusiškas, privalo, mūsų supratimu, turėti absoliutiškai visus vertesnius lietuviškos spaudos leidinius ir būtinus mokslo veikalus svet. kalbomis mokslo personalui. Šiame knygyne žymi vieta turi priklausyti ir istorijos mokytojo knygoms — rašytoms svet. kalbomis, lietuviškai ar verstinėms.

darbą ir auklėjimą. Mokymas visai susilieja su auklėjimu ir vispusišku gyvenimu.

Sugretinę stovyklas, kaip auklėjimo priemonę, su ekskursija, matytume, kad stovyklos remiasi tais momentais, kurie ekskursijoms yra tik antraeiliai palydovai. Pagrindiniai ekskursijų principai stovyklose palieka tik antraeiliai arba visai nežymūs. Tačiau ir ekskursijos ir stovyklos pagrindą turi bendrą: suartėti su aplinka, su gamtos ar kultūros gėrybėmis. Taigi pagrindiniai ugdymo šaltiniai, ugdomos gėrybės yra pačios gamtos ar žmonių kūriniai. Žmogus čia tiesiogiai, nei aktyviai nei pasyviai, nedalyvauja.

Šių dienų pedagogika aukščiau gamtos ir kultūros pažinimo ir pergyvenimo stato visuomenės pažinimą ir su ja susiliejimą. Jei ekskursijos ir stovyklos kuria pačių dalyvių tarpe visuomenišką nusiteikimą ir gyvenimą, sukuria tam tikrą visuomenišką vienetą, tai vis dėlto tiesiogiai dar neatskleidžia pilnutinio visuomenės gyvenimo. Todėl šiandien ieškoma naujų formų bei priemonių, kurios kurtų jaunajai kartai visuomenišką gyvenimą ir drauge atskleistų tas visuomenės gėrybes, kurios glūdi kitų žmonių gyvenime ir jų visuomeninėj santvarkoj.

III

Vienas ryškesnių šių dienų visuomenės gyvenimo netobulumų tai pasireiškias antagonizmas ar net kova tarp atskirų luomų bei klasių. Pas mus tas antagonizmas ryškiau pasireiškia tarp miesto ir kaimo visuomenės. Netenka čia ieškoti to antagonizmo priežasčių bei formų, pažymėtina tik tai, jog auklėjimas pasireiškiantį antagonizmą turi pašalinti ir įdiegti jaunajai kartai tamprius saitus atskiriems visuomenės sluoksniams. Tatai pirmiausia turėtų suartinti miestą su kaimu ir kaimą su miestu ta prasme, kad būtų įžvelgtas visų lygus vertingumas, visų produktingas darbas ir gyvenimas, kad būtų išstumtos išnaudojimo, skriaudos nuomonės.

Tokiam tikslui pasiekti, aišku, permaža tepadedą verbalinis supažindinimas einant krašto mokslą, nedaug tepriededa ir ekskursijos. Kiek vertingesnės būtų kaimuose rengiamos miesto vaikams stovyklos. Tačiau tiek teikiamos mokykloj žinios, tiek ekskursijos ir stovyklos yra tik gyvenimo stebėjimas, bet ne pats gyvenimas, yra tik mokymasis gyventi, pažinti gyvenimą, bet ne tiesioginis susiliejimas. Kad miesto jaunoji karta gyventų kaimo gyvenimą, o kaimo jaunimas — miesto gyvenimą, reikia į tą gyvenimą įsiliesti, su juo suaugti.

Pažvelgę į sąmoningų iš kaimo kilusių inteligentų šeimas, bent atostogas leidžiančias savo tėviškėse, pastebėtume, kad tarp jų ir kaimo tebėra glaudūs ryšiai. Net jeigu kai kurie ir labai skiriasi iš kaimo

visuomenės, tai vistiek pačiam kaimo gyvenimui yra artimi. Jaunieji gi veikiai suranda bendrą gyvenimo pulsą, susilieja ir kuria kiti kitus papildydami viena lytį gyvenimą. Ir juo inteligentų šeimos dažniau buvoja kaimuose — juo pilnesnį gyvenimą jaučia, juo tampresniais saitais siejasi jaunoji karta. Tas pats yra ir su kaimo jaunimu, palaipsniui susipažįstančiu ir natūraliai susiliejiančiu su miesto gyvenimu. Tarp kaimo ir miesto jaunuomenės kuriasi bendras gyvenimas. Todėl dar šiandien mūsų miestas ir kaimas turi daug vienalytiškos dvasios, dar daugeliu gijų siejasi ir gyvena bendrais interesais.

Tačiau negalima nepastebėti jau ryškių faktų, rodančių kas kartą vis labiau didėjantį antagonizmą. Jau vis mažiau miesto inteligentijos besutiksi kaime ir vis mažiau kaimo jaunimo bepatenka į miesto mokyklas, į miesto gyvenimą. Kaimas ir miestas vis labiau darosi uždari vienetai. Tai ir nenuostabu, kad: 1) mūsų miestas jau baigia sukurti savo luomą, užima visas miesto gyvenimo pozicijas ir uždaro kaimui duris, 2) miestiečiai vis labiau susiriša įvairiais būdais (turtais) su miestu ir gyvena miesto interesais, ir 3) miesto visuomenė vis artėja prie moderniškojo gyvenimo tempo ir psichikos ir kaimui jaučiasi svetimas. Be kitko, paminėtinas kad ir toks faktas, kad pastaraisiais metais mieste randasi vis daugiau bedarbių, kurie verčiau kenčia skurdą ir alkį, bet neina į ieškantį darbininkų kaimą. O kiek miesto tarnautojų, nepajėgdami važiuoti vasaroti į palyginti brangius kurortus, praleidžia atostogas miesto dulkėse, bet nevažiuoja į erdvų kaimo gyvenimą. Pagaliau kiek žmonių vasarą ieško pramogų tuščiam kurorto gyvenimui užpildyti, užuot naudojęsi natūraliu turiningu kaimo gyvenimu.

Tokie ir tolygūs faktai sakyte sako, jog tarp miesto ir kaimo jau kyla antagonizmas, kuris mūsų visuomeniniam ir dvasiniam gyvenimui yra žalingas. Todėl reikia susirūpinti neleisti nutrūkti buvusiems saitams ir ieškoti naujų priemonių jiems stiprinti.

IV

Jau minėta, kad kituose kraštuose pavasarį ir vasarą miesto mokyklos keliasi į erdviąją gamtą, į pajūrį, į miškus: įsikuria ten stovyklas ir stebi ir gyvena natūraliai. Taip pat yra žinoma paskutiniaisiais dešimtmeciais tautoms suartėti praktikuojamas atskirų kraštų moksleivių ir mokytojų pasikeitimas. Dažniausiai vieno krašto moksleivių būrys važiuoja vasaros atostogų į kitą kraštą, ten susimaišo su tenykščiais vasarai įrengtose kolonijose, stovyklose arba tiesiog išsiskirsto po šeimas. Kai kuriuose kraštuose (Amerikoje, SSSR) iš būsimų mokytojų, kaip ir iš agronomų, reikalaujama bent metus gyventi ūkininko šeimoje ir

MOKYTOJAS IR GYVENIMAS

L. M. S-gos nariams

Visi žino, kad mokytojo darbas sunkus. Didelė atsakomybė, kurią pasiima mokytojas, auklėdamas jaunąją kartą, neleidžia jam nė valandėlės nurimti, skatina jį nuolat ieškoti naujų darbo kelių, metodų, verčia jį nuolat tobulintis. Pačios mokytojo darbo sąlygos — nuolatinis bendravimas su vaikais — yra

sunkios, reikalaujančios nuolatinio įtempimo. Be to, mokytojai dažnai dirba mažose klasėse, su dideliu vaikų skaičiumi, keliais skyriais. Tai prieš piet. O po pietų — sąsiuviniai, organizacijos, lektūra ir t.t. ir t.t. Visa tai ardo mokytojų sveikatą, veikia dirgsnius. Todėl mokytojams, gal daugiau negu kitos pro-

dirbti ūkio darbus. Taip pat iš kitų mokytojų reikalaujama gyventi fabriku darbininkų tarpe ir dirbti fabriku darbą. Kitur jau yra tendencijos, kad baigianti mokykla jaunuomenė tam tikrą laiką pagyventų visai skirtingose sąlygose: pirmiausia — kad visa miesto jaunuomenė pagyventų kaimuose. Vokiečiams jau yra žinomi vadinamieji devintieji m. metai, kaimo metai — „Landjahr“. Iš tų „landjahru“ vokiečiai nuėjo į „darbo stovyklas“, kurios pastaruoju metu virto nacionalsocializmo militarinėmis citadėlėmis. Tačiau pati idėja nekalta, jei ją panaudoja įvairiems tikslams.

Suminėjus tokius faktus bei tendencijas, galima sakyti, jog keliamoji mintis ir net jos realizavimas nėra visai naujas dalykas. Todėl plačiau neapsisotant nei ties kitais kraštais, nei ties pačiais teoriniais pagrindais, tenka iškelti keletą konkrečių pasiūlymų.

Mūsų švietimo tendencija turėtų būti ta, kad kaimas ir miestas vienas antrą geriau pažintų, kad labiau suartėtų. Todėl miesto moksleiviai, pradėdami tirti aplinką nuo pačių artimųjų pradmenų, eitų vis toliau ir toliau į pačią kaimo gilumą — ir ne tik žodžiais, bet pačiu gyvenimu. Taigi iš pradžių susipažinti su kaimu ekskursuodami, stovyklaudami ir panašiomis priemonėmis, o vėliau patys tam tikrą laiką ten gyventų. Kaimo jaunuomenė, atvirkščiai — palaiptisnui eitų pažinti miesto gyvenimą. Pamažu galima būtų prieiti, kad kaimo šeimos pasikeistų vaikais su miesto šeimomis. Kolkas tatai galėtų eiti tarp pažįstamųjų, tik reikėtų ta idėja skleisti ir sudaryti pasikeitimams sąlygos.

Pirmasis žingsnis bent pas mus galėtų būti toks: reikėtų pasirūpinti nors vasaros poilsiu miesto vaikams perkelti į kaimus. Todėl vietoje plečiamų miesto vaikams vasaros kolonijų ir joms laikyti daromų išlaidų, reikėtų tie vaikai perkelti į ūkininkų šeimas ir šioms atiduoti kolonijoms skirtos lėšos. Aišku, kad ūkininkų šeimoje laikyti vaiką, kuris gyventų ūki-

ninkų gyvenimą ir šį tą jiems padėtų, būtų ne tik daug produktyviau, bet ir pigiau. Rodos labai aišku, kad ūkininko šeimoje bent vasarą vaiko pasaulis prisipildytų naujų natūralių patyrimų, pergyvenimų, kada kolonijojetėra taisoma tik sveikata, paliekant tuščią psichiką. Taigi už tas pačias išlaidas galima būtų ir daugiau vaikų iš miestų iškelti, ir daugiau tiems vaikams duoti: duoti mokyklą ir gyvenimą.

Kiek rašančiam žinoma, panašus dalykas jau yra žinomas ir pas mus, ypačiai lenkuojančių tarpe: dvarininkai priima vasarai vaikus net visai jiems nepažįstamų šeimų. Tuo reikalu rūpinasi tam tikra organizacija. Girdėti, kad ir mūsų viena organizacija tokiai minčiai pritaria. Tik reikėtų tas reikalas aktyviau pajudinti. Juk jau metas. Jau artinasi vasara.

Kas nejaučia, kiek žalos padaro miesto vaikai savo fizinei ir ypačiai psichinei sveikatai, vasarą praleisdami mieste! Kas gali abejoti, kad didelė pareiga nors vasarą miesto vaikus iškelti ne tik iš miesto dulkių, bet ir iš miesto įspūdžių!

Visai konkretus tam reikalui kelias būtų toks: liaudies mokytojai, gal būt, su tėvų komitetais suregistruotų visus kultūringesnius ūkininkus, sutinkančius už tam tikrą atlyginimą priimti tam tikro amžiaus ir lyties miesto vaikus. Tie šeimų sąrašai eitų į centrinę valdžios įstaigą, organizaciją, pav., Švietimo ar Vidaus Reikalų M-ją, arba į Motinoms ir Vaikams Globoti Sąjungą, ar į Lietuvos Vaiko Dr-ją ir pan. Miesto mokyklos suregistruotų reikalinguosius išvežti į kaimą vaikus ir sąrašus siųstų tai pačiai įstaigai. Čia vyktų pasiskirstymas.

Tuo būdu dar šiais metais būtų pradėti pirmieji žingsniai mūsų miestų vaikų fiziniams ir psichiniams sveikatingumui kelti, o iš šios pradžios palaiptisnui būtų einama ir prie tolimesnio miesto su kaimu suartinimo. Per ekskursijas, per stovyklas į pačias šeimas — tai natūralus kelias!

Br. Gustaitis

Ruoškime jaunimui vadus

Jau kelintą kartą šioje vietoje, ir visai pamatuotai, keliamas klausimas, kad mokytojai turį racionalizuoti savo visuomeninį darbą, *patys, žinoma, ir toliau likdami organizacijų siela ir kelrodžiai*. Kartu iškyla ir vadų paruošimo reikalas. Bet vadai, turbūt, retai kur specialiai ruošiami: turį gabumų patys prasiveržia ir atsistoja pirmųjų eilėse. Tik reikia sudaryti tokias sąlygas, kad visi turėtų progos lavintis, o gal besnieji pasireikšti.

Viena iš tokių priemonių, o gal ir geriausių, priemonių tokioms sąlygoms sudaryti yra narių susirinkimai. (Čia turima galvoje jaunimo organizacijos, nes jų vadai vėliau vadovaus ir kitoms). Bet tie susirinkimai turėtų būti tvarkomi taip, kad juose visi nariai galėtų parodyti savo sumanumą ir iniciatyvą; jie būtų įdomūs, tuomet nereikėtų dažnai ruošti pasilinksimimus „robaksus“, kurie daug kur vartojami kaip priemonė nariams sukviesti.

Kiekviename susirinkime renkamas prezidentas — pirmininkas ir sekretorius. Jais turėtų būti visi nariai: pirmiau drąsesni ir gabesni, vėliau ir kiti. Mokytojas, kuris sėdėjo kartu su visais, susirinkimui pasibaigus turėtų paklausti narių, kuriuos jie pastebėjo, pirmininkaujančio trūkumus. Paskui patsai jų pastabas patarso arba papildo. Tik, žinoma, tai reikia daryti švelniai ir atsargiai, prieš tai pasikalbėjus apie tokių pastabų

naudą kaip pačiam pirmininkaujančiam, taip ir kitiems.

Kad visi nariai mokėtų rašyti protokolus, reikia vieną kitą parašyti bendrai: geriausia to paties susirinkimo, jam pasibaigus. Paskui kiekvienas sekretorius savo parašytą protokolą turėtų duoti mokytojui ištaisyti ir pats kitame susirinkime perskaityti.

Susirinkimo centras paprastai yra paskaita. Bet tą paskaitą dažniausiai skaito vietinis mokytojas, kuris tas pačias mintis, tik kitais sakiniais, kartoja gal jau kelioliktą kartą. Iš kur, pagaliau, paskaita gali būti turininga, jeigu medžiaga jai imama iš tam pačiam jaunimui leidžiamo ir jau daugumos perskaityto savaitraščio, nes „Vairą“ ar kitą panašų žurnalą reto bibliotekoje pamatysi.

Mokytojas paskaitas turėtų skaityti tik per ypatingus susirinkimus: minint Valstybės, organizacijos ar garbingų asmenų sukaktį ir t. p. Gi eiliniams susirinkimams paskaitas paruošti turėtų patys nariai.

Dėl tokių paskaitų naudingumo, turbūt, niekas neabejoja, tik gali kam kilti klausimas, ar gali tai padaryti eilinis narys, nebaigęs net pradžios mokyklos. Pasirodo, kad gali paruošti ir neblogą paskaitėlę vidutinių gabumų kaimo jaunuolis, maždaug pradžios mokyklos 3-jų skyrių išsilavinimo, jei tik tinkamai bus atlikti paruošiamieji darbai.

fesijos žmonėms, reikia gero, racionaliai organizuoto poilsio, kuris vienas tegali atstatyti pusiausvirą sunkaus darbo sugriautame organizme.

Kaimo mokyklos mokytojui vasaros poilsis praverdus dar ir kitu atžvilgiu. Jis jaučia reikalą vasaros metu pabendrauti su lygiais jam inteligentiškumo požiūriu žmonėmis, nes nuolat gyvendamas kaime jis dažnai pasijunta lyg ir išskirtas iš šviesuomenės gyvenimo, bijo atsilikti, apkerpėti.

Turėdamas visa tai galvoj, Lietuvos Mokytojų Sąjungos Centro Valdyba stengiasi sudaryti mokytojams, s-gos nariams, sveikas ir patogias vasaros poilsio sąlygas. Tam tikslui Centro Valdyba yra numačiusi dar šį pavasarį pirkti ir įrengti vasarnamį Paalangoj. Tikimasi gauti tam reikalui kiek paramos mėsokio pavidalu ir iš Vyriausybės. Tačiau jos vienos, žinoma, neužteks — reikia, kad šį žygį paremtų ir patys mokytojai. L. M. S-gos Centro V-ba, turėdama galvoj, kad per visus s-gos atstovų suvažiavimus nuolat buvo keliamas mokytojų sanatorijos klausimas, mano, kad šį jos darbą S-gos nariai tikrai parems. Todėl

Centro V-ba numato apdėti S-gos narius nedideliu 20-ties litų mokesčiu-pajum sanatorijai įgyti.

Kadangi vasaros atostogos artėja ir sanatorijos reikalas yra skubus, pageidaujama, kad tie 20 litų būtų sumokėti tuojau per skyrių Valdybas. Kas nevaliotų tos sumos sumokėti iš karto, tas gali ją sumokėti per du (po 10 litų) ar net per 4 (po 5 litus) kartus. Jei atsirastų tokių mokytojų, kuriems šiuo metu ir tai būtų nepakeliama, tai reikalaujama sumą jie gali mokėti per 20 mėnesių, po 1 litą kiekv. mėnesį.

Jei kas iš s-gos narių sumokės iš karto visą mokesį ar bent jo pusę, tai vasarodamas sanatorijoj galės nemokėti už kambarį tol, kol pragyvens savo įneštą sanatorijai pirkti mokesčių-pajų. Tuo būdu jis galės susigrąžinti išleistus sanatorijai pirkti pinigus.

Kadangi keliamas reikalas mokytojams yra labai svarbus ir gyvai juos liečia, tai tikimasi, kad mokytojai jį parems, juo labiau, kad ir sąlygos tai paramai sudarytos patogios.

L. M. S-gos ekonominio skyriaus pirmininkas

Kokie tad yra tie paruošiamieji darbai? Tai mokėti skaitomą straipsnį suskirstyti į dalis ir pagal sudarytą planą savais žodžiais laisvai papasakoti. Paprastai, šiam reikalui pakanka 3-jų straipsnelių: iš pradžios trumpo ir lengvo ir dviejų ilgesnių, pav.: „Merkinės pilis“ ir „Kunigaikštis Žvainys“. Tai koledžyviai atlikus, paruošiamieji darbai baigti.

Dabar lieka surasti iš auklėjimo, gamtos, visuomeninio gyvenimo, žemės ūkio, ar kitos srities tinkamą straipsnį, duoti kuriam nors, pradžioje geriau gabesniam, nariui, kad jis jį perskaitytų, susidarytų smulkų planą ir kitame susirinkime turėdamas jį prieš akis papasakotų. Štai ir paskaita. Pradžioje gali ji atrodyti ir silpnoka, bet kita bus jau geresnė. Vėliau nariai taip prasilavina, kad sugeba pasinaudoti visos knygelės medžiaga arba ją surankioja iš kelių vietų.

Paskaitą visą rašyti ir skaityti iš rašto nereikėtų nebandyti, nes tai neįmanoma dėl mažos rašymo technikos.

Labai naudinga, kad po tokios paskaitėlės būtų diskusijos. Tiesą pasakius, tai ne diskusijos, — joms nariai dar nėra pribrendę, — bet paklausimai dėl skaitytos paskaitos turinio. Tokių paklausimų būva gana daug, nes narių skaitytoje paskaitoje daug kas lieka nevisai aiškiai nusakyta. Ir nariai nesivaržo. Dar geriau, jei tema iš anksto paskelbiama. Tuomet kai kurie pasistengia susipažinti su būsimosios paskaitos turiniu.

Pasibaigus „diskusijoms“, mokytojas paima žodį ir pataiso, papildo neteisingai, nepilnai ar visai neatsakytus prelegento atsakymus. Kartu pastebi tiek prelegento, tiek oponentų žymesniuosius trūkumus, pav.: „prelegentas kitą kartą turėtų bandyti skaityti balsiau ir drąsiau“, arba „atsakydamas į tokį ir tokį paklausimą atrodė, lyg pyksta“, „paklausėjo toks ir toks klausimas nevisai rimtas“ ir t. t.

Diskusijos — gyviausia susirinkimo dalis. Tik reikia žiūrėti, kad nebūtų per daug tuščių, nereikalingų klausimų ir kad per ilgai neužsitęstų. Todėl pravartu susitarti, kad paklausėjas visiems klausimams gauna balsą tik vieną kartą.

Į eilėraščių deklamavimą susirinkimuose tikrai per mažai dėmesio kreipiama. Turbūt nepagalvoja, kad tai geriausia priemonė ir nedrąsiam nariui viešai pasireikšti, nekalbant apie didelę reikšmę estetiniam auklėjimui. Kiekviename susirinkime turėtų būti deklamuojama 2—3 eilėraščiai.

Be to, reikėtų įvesti susirinkimuose ir gražųjų skaitymą. Šiam reikalui geriausiai praverstų „Jaunoje Kartoje“ dedami beletristiniai straipsneliai. Jų turėtų

būti skaitomos ištraukos, nedidesnės vieno puslapio.

Deklamuoti ir gražiai paskaityti mokytojas turėtų pamokyti.

Darbų tvarkoje turėtų būti ir „linksmoji valandėlė“. Ji ne tik pagyvintų susirinkimus, bet duotų gražios progos pareikšti nariams savo iniciatyvą, sumanumą ir sąmojų. Jos programą galėtų sudaryti komišų eilėraščių deklamavimas, monologų sakymas, dainelės, muzikos dalykėliai ir t. t.

Dar būtų naudinga įvesti nesuprantamų žodžių ir pasakymų aiškinimą. Kiekvienas narys, laikraščiuose ar knygoje radęs ką nors nesuprantamo, tuojau užsirašo ir artimiausiam susirinkime iškelia. Jei niekas narių paaiškinti negali, tuomet tai padaro mokytojas.

Susirinkimo programos organizavimo darbą turėtų atlikti valdyba (be mokytojo). Jos nariai turėtų iš anksto surasti kas kitame susirinkime skaitys paskaitą ir straipsnelį, kas deklamuos, užpildys linksmąją dalį ir t. t. Narius reikėtų nuteikti taip, kad jie, valdybos kviečiami, neatsisakytų, tik pasirinktų tai, kas kam lengviau ar patogiau. Narys, apsiėmęs ką nors susirinkimui paruošti, turėtų pats kreiptis į mokytoją, prašydamas medžiagos ir patarimų.

Iš taip tvarkomų susirinkimų atsirastų gražios medžiagos ir vakarėliui suruošti: gražiausiai deklamavę, skaitę, dainavę ar paskaitą skaitę galėtų pakartoti scenoje. O tokie vakarėliai turėtų didelės auklėjamosios reikšmės kaip patiems nariams, taip ir visuomenei.

Žinoma, tos kelios mintys tai neviskas, kas galima padaryti, o dar mažiau, kas galima pasakyti, tik reikia tikėti, kad tai papildys kiti. O jei nors taip būtų dirbama, ir tai būtų sudarytos, palyginti, neblogos sąlygos nariams auklėtis, o vadams pasireikšti, gi organizacinis gyvenimas žymiai pagyvėtų. Ir mokytojui palengvėtų, nes jam liktų tik tas darbas, kuris ištikimųjų jam priklauso. Be to, ir autoritetas žymiai pakiltų, nes nariai jaustų, kad *ne juos mokytojas maldauja savo paskaitos išklaudyti, bet kad jiems reikia ir labai reikia visokeriopos mokytojo paramos.*

Rašančiam šias eilutes teko vadovauti jauninui, susibūrusiam į jaunųjų ūkininkų ratelį. Pradėjęs pannašiai tvarkyti darbą, vaisiai pasirodė visiškai geri: susirinkimus nariai uoliai lankydavo, net svečių atidavė, ratelio šeima augo, o narių savarankiškumas, sąmoningumas ir bendras išsilavinimas žymiai kilo (ratelis laimėjo 1 premiją knygyną steigiant, o atskiri nariai — savo darbų aprašymo ir kituose konkursuose); gabesnieji ir apsukresnieji, įėję į valdybą, ėmėsi sumaniai ir beveik savarankiškai tvarkytis.

MOKYKLOS PRAKTIKA

Mokyt. P. Griškėlis

Skaiciavimo mokymas kompleksiniu metodu

Visos atskiros mokslo šakos, kilusios iš vieno kaimieno, turi neišvengiamus santykius, viena nuo kitos visiškai priklauso, viena kitą net papildo. Atskira mokslo šaka randa savo turinį, idėją ir praktišką pritaikymą gyvenimui, jeigu protingai įjungiamo į kitą mokslo šaką. Pav., matematikos mokslo pažinimas visai nebūtų reikalingas, jeigu nebūtų gamtos, ekonomijos, sociologijos ir k. mokslų. Tik pastaruosiuose moksluose matematika randa savo prasmę.

Mokytojai, turėdami prieš akis plačią programą, kurią ryžtasi perteikti savo auklėtiniams, turi atminti turį vieną mokslą. Pradžios mokykloje tą mokslą sudaro gimtoji kalba, skaičiavimas, gamtos mokslas ir k. *Mokytojas turi ieškoti ir surasti visų šitų mokslo šakų bendrus dėsnius, jų sąryšį.* Iš čia išplaukia reikalas mokykloje vartoti kompleksinį metodą, kurio tikslas atskiras mokslo šakas suderinti ir suvesti į vieną visumą. Mokydami kompleksiniu metodu pirmiausia supažindiname su elementariniais dalykais, pagaliau viską suglaudžiam į vieną kompleksą, duodame vieną turinį ir idėją.

Dabartinis skaičiavimo mokymo būdas blogas. Blogas todėl, kad daugelis mokytojų skaičiavimą traktuoja kaip tam tikrą visai atskirą, savarankišką mokslą, kuris, rodos, visiškai nieko bendra neturėtų nei su gamta, nei su geografija, nei su kitais mokslais. Tokie mokytojai įveda specialias skaičiavimo pamokas ir tik per jas skaičiuoja. Per kitų dalykų pamokas skaičiavimas vietos neranda. Atrodo, kad skaičiavimas tik pats sau reikalingas. Dėl tokio skaičiavimo izoliavimo mokiniai nesugeba įgytų žinių pritaikinti gyvenime. Jie puikiai moka parašyti visas matematikos formules, moka taisykles, bet nežino kur jas dėti. Tad ne nuostabu, kad viską greit pamiršta.

Bloga dar ir todėl, kad mokiniai pratinami mokykloje spręsti uždavinius bei pavyzdžius, kurie taip nutolę nuo tikrojo gyvenimo, kad vaikas jokių būdu negali išmokti savarankiškai skaičiuoti. Žymiai daugiau vaikai pratinami spręsti plikus pavyzdžius ir uždavinius, kurie yra visai nutolę nuo realaus gyvenimo.

Vieton plikų pavyzdžių $345 + 783$, $1000 - 147$ arba $64 - 45$ (ir jie reikalingi, bet tik paties skaičiavimo technikai išmokti), galima duoti šitokius $345 \text{ kg} + 783 \text{ kg} = 1 \text{ tona } 128 \text{ kg}$; $1 \text{ tona} - 147 \text{ kg} = 853 \text{ kg}$,

$64 \text{ ct.} + 45 \text{ ct.} = 1 \text{ lt. } 9 \text{ ct.}$ Šitokis skaičiavimas yra praktiškesnis; be to, vaikas verčiamas daugiau galvoti, nes čia prisideda matų palyginimas.

Pagal kompleksinio metodo principus, skaičiavimas turi būti mokomas šitaip. Per paskirtas skaičiavimo pamokas (jų per savaitę užtektų vienos dvių) išmokome reikiamų taisyklių, o skaičiuojame per gimtosios kalbos, per krašto mokslo, per istorijos, geografijos, gamtos moksl. pam. ir t.t. Visuose kituose mokomuosiuose dalykuose skaičiavimas taikomas praktikai. Ne tik kad skaičiavimas praktiškai pritaikomas, bet jis dar papildo, paryškina kitus dalykus. Skaičiavimas tokiu būdu gera kitų dalykų mokymo priemonė. Kaip skaičiavimą galima sujungti su kitais mokomais dalykais?

Skaičiavimas ir gimtoji kalba. Pradžioje su vaikais daromi pasikalbėjimai. Per šituos pasikalbėjimus visai nejučiomis galima supažindinti su skaičių sąvokomis. Pav., rodant paveikslą ir kalbant apie jį, visai pravartu paminėti, kiek kokių daiktų tame paveiksle mato. Jeigu kalbamės apie gyvulį, tai reikia duoti skaičiuoti, kiek kas tokių gyvulių namuose laiko, kiek liktų, jeigu vieną parduotų ir t.t.

Toliau mokiniai jau pradeda paskaityti straipsnelius. Jie skaito apie augalą, gyvulį, apie namus, gyventojus ir p. Neužtenka tuos nagrinėti tik kalbos atžvilgiu, bet būtinai reikia pritaikinti skaičiavimą. Tegul jie suskaičiuoja, kiek gyvuliui reikia maisto, kiek jis naudos duoda, kokie daržo darbai, kiek kainuotų pasamdyti darbininką daržui išdirbti ir k. Čia mokytojas gali rasti įvairiausių uždavinių.

Aukštesniuose skyriuose mokiniai skaičiuoja raštu. Vieton banalaus rašymo iš knygų, ima gražiai, taisyklinga kalba rašyti uždavinio sąlygą arba net sukuria uždavinį.

Taip pat skaičiuojama iš atminties. Reikalaujama, kad mokinyš pakartotų uždavinio sąlygą. Pakartoti turi taisyklinga kalba. Trumpais, aiškiais sakiniais. Uždavinio sprendimo atskiri klausimai irgi turi būti aiškūs ir gerai parašyti kalbos atžvilgiu. Jeigu taip pratiname skaičiuoti, tai tokiu būdu patarnaujam ir kalbai. Išmokome gražiai, sklandžiai, aiškiai kalbėti. Antrą vertus, kalba padeda sakičiuoti, nes gerai su-

Mokyt. V. Mejeris

Iškila gamtai stebėti

Prie mūsų mokyklos dviejų pamainų sistemos praeiti gyvosios gamtos kursas, kada gamta negyva, iš tikrųjų gana nedėkinga pareiga. Daugeliu atvejų dėstymas pailiustruojamas tik schematiškais brėžiniais lentoje ar, dažnai, nevykusiais vadovėlių paveikslėliais, tėra tik plokščias, abstraktus ir sausas programos pastūmėjimas. Nenuostabu, kad tokiu mokymu, paprastai knygishku vadinamu, bodisi ir mokiniai, ir mokytojas. Juo natūralus vaiko domėjimasis aplinka ne tik nepaskatinamas, bet dargi atgrasomas. Kas kita, kai pamokos objektas mokinių yra ne tik kad jau matytas, bet ir stebėtas. Tada mokinio pašąmonė asocijuoja ir augalo ar gyvio išvaizdą, ir augimo sąlygas, ir būdingas smulkmenas. Pasikalbėjimas išeina visiškai plastiškas. Vadinasi, einant gyvosios gamtos kursą, mūsų mokyklos sąlygomis mokymo fone negalint turėti pačios gamtos, svarbu, kad mokiniai turėtų atitinkamų vaidinių kuo gausesnį lobyną. Jį se-

kasi sukrauti darant mokomąsias iškilas gamtai stebėti. Jeigu prieš paleisdami vasaros atostogų mokinius apie iškilą išpėjame, tai mokytojo pranešimo (per mokyklą pavasario-rudens metu laukiančius brolius, seseris, kaimynų vaikus, raštelius ar pan.) apie jos dieną mokiniai paprastai nekantriai laukia. Dažniausiai ir mokytojui, ir mokiniams iškilauti parankiau šventadienį. Dėl laiko ekonomijos iškilos objektu dera numatyti visa grupė, pav. pieva, balą, miškas. Per dieną daug galima padaryti, nereikia tik „išeiti į laukas“. Iškilos rezultatai daugiausia priklauso nuo pasirušimo. Prieš iškilą turime pasiskaityti tinkamos literatūros, numatyti, kokius pasiimti įrankius ir indus, ką reikės stebėti ir rinkti.

Vengdami išsiplėtimo ir analogijų, imkime tik vieną, tipišką iškilos momentą miške.

Gegužės rytą krėtėme pievų rasą, gaudėme žiogas ir peteliškes; bridome per balą, krūmokšnių, uo-

kurtas uždavinys, aiškiai parašyti klausimai palengvina uždavinio sprendimą.

Šiuo atžvilgiu labai negerai daroma, jeigu uždavinys pripažįstama gerai išspręstas, kada nėra skaičiavimo klaidų, nors kalbos klaidų jame yra. Mokiniai, pastebėję, kad skaičiavime kalbos klaidos neišmamos dėmesin visiškai nesistengia taisyklingai parašyti. Tada jie mažiau gilinasi į patį uždavinį ir darbo kalbą. Reikia vertinti ne skaičiavimą, o darbą. Darbą visais atžvilgiais. Uždavinys turi būti gerai parašytas kalbos atžvilgiu. Jis turi būti dailiai parašytas. Ir, žinoma, gerai išspręstas.

Skaičiavimas, krašto mokslas, istorija ir geografija. Šiose mokslo šakose skaičiavimas turi dar geresnę vietą. Tiesiog nesuprantama, kaip galima apsieiti per krašto mokslo pamokas, per geografiją be skaičiavimo. Šioj srity tiek daug statistinių davinių: prekyba, importas, eksportas, pramonė — vis tai šaltiniai uždaviniams kurti, skaičiuoti. Supažindiname su apylinke. Tegul toje apylinkėje yra Marijampolės miestas. Savaimė išlenda cukraus fabrikas. Skaičiuojame: kiek pasodina cukr. runkelių, kiek derliaus gauna, cukringumo procentas, kiek cukraus pagamina ir t.t. ir t.t.

Kalbant apie susisiekimą vėl galima skaičiuoti. Pav., toks uždavinys. Iš Kauno į Šiaulius geležinkelio važiuo tėvas ir mažas sūnus. Kiek reikėjo sumokėti už bilietus, jeigu sūnaus bilietas 50% pigesnis? Čia vaikas sužinos, kad traukiniu važiuoti reikia bilieto, kad tam tikro amžiaus vaikams bilietai pigesni.

Kada einama svetimų kraštų geografija, skaičiavimas labai gera priemonė palyginimams daryti. Tuos palyginimus galima net diagramomis išreikšti. Galime palyginti ekonominiu, kultūriniu ir kitais atžvilgiais. Pav., vidutinio derliaus įvairių javų kultūrų išvedimas ir palyginimas, eksporto, importo palyginimas, prekybos, pramonės, suvartojimo palyginimas. Šitokis mokymas kaip tik bus aiškesnis ir suprantamesnis.

Skaičiavimas ir gamtos mokslas. Ir norėdami nerastume tokio gamtos klausimo, kuriam negalima būtų pritaikinti skaičiavimas. Imkime žmogaus gyvenimo reikalavimus, ar bet kurio organizmo funkcijas, ar negyvosios gamtos įvairius reiškinius, — visur skaičiavimas ras vietą. Pav., pradedame nagrinėti žmogų. Supažindiname su dantimis. Kalbam apie dantų užlaikymą. Skaičiuojame, kiek kainuoja dantų valymas, pagaliau — kiek dantų gydymas. Randame skirtumą. Jeigu klausimas imamas iš negyvosios gamtos, pav., kalbamės apie termometrą, pravartu užrašyti laipsnius, išvesti vidutinę dienos temperatūrą. Kalbamės apie dirvožemį, trąšas, vėl reikia uždaviniais pavaizduoti kiek derliaus duoda tręštas ir netręštas žemės sklypas.

Taigi, visur skaičiuokime, skaičiuokime ir skaičiuokime. Tik tada skaičiavimas pasidarys gyvas, surištas su gyvenimu. Tik tada mokinys išėjęs iš mokyklos, sugebės čia įgytas žinias pritaikinti praktikoje.

gienojų, maurių ir pempių, ančių (gal net gervių!), gešnių, varlių, gyvačių karaliją. Ką radome tinkama, stebėjome, piešėmės, rinkome. Pamiškė. Ten, kur spygliiniai medžiai savo šakom beveik siekia žemės, kyla geltonų dulkių debesėliai. Šakos aplipusios kekių formos dulkiniais žiedais, o ant kai kurių šviečia stačiai styrą karmino spalvos konkoreželiai, kuriuos suvokiame vaisinius žiedus esant. Kaip vyksta dulkejimas, mums parodo pūstelėjęs vėjas. Ten matome išaugusį seną kankorėžį. Jis karo žemyn, atšerpetojušiom skujom, iš kurių pagrindo krinta mažos, sparnuotos sėklos. Pasiimame šakučių, dulkinųjų žiedų, kankorėžių, atskirų sėklų pavyzdžių. Nusipiešiame. Užsirašome pastabas.

Artimame girininko daigyne matom, kaip sėklos dygsta ir auga pirmaisiais mėnesiais ir metais. Kodėl lysvės apdengtos miško samanom? Iš ko greitai ir tikrai atpažįstame atskirus spygliuočius? Iš spyglių formos ir tvarkos.

Dabar tiriamo lapuočius. Kokios formos jų lapai, kur ir kokie žiedai, jų skirtumai? Pasirenkame pavyzdžių savo herbarams, piešiame, po piešiniais darome trumpus, bet esmingus pažymėjimus. Na, kad ir tokius. **S k r o b l a s:** žievė lygi, lapai apskriti, žali arba rausvi. Mediena kieta ir tąsi. Vaisiai — kieti riešutėliai, turtingi alyva. **Ą ž u o l a s:** jėgos simbolis. Žievė suskirdusi, tinka kailiadirbystei, lapai iškarpyti, mediena labai kieta ir ištverminga, puiki medžiaga baldams. Vaisiai — gilės. **K l e v a s:** žievė gelsvai rusva, lapai penkiaskiaučiai. Mediena labai tąsi ir vidutiniškai kieta. Sparnuoti vaisiai. **L i e p a:** žievė lygi, žalsvai pilka, tiekia karnos. Lapai širdies formos. Mediena šilko blizgesio, tąsi ir minkšta. Tinka drožinėjimams. Žiedai tiekia malonios arbatos. **U o s i s:** žievė lygi, lapai neporiškai skiautėti. Mediena tąsi ir liauna.

Einame gilyn į mišką. Pagal augimą ir šakų tvarką stebime medžių kovą dėl erdvės ir šviesos. Išmėginame miško žemę ir atrandame jos didelį sugebėjimą sugerti vandenį. Jeigu neturime hidrometro, tam tikro žemės drėgmei matuoti plieninio vamzdelio, ir negalime patys padaryti bandymo, vis dėlto mokiniams galime pranešti, kad, kaip kitų bandymais patirta, hidrometre, įbestame į miško žemę, litras vandens prisirenka per 7 minutes, išskirtoje vietoje — per 17 min., natūralinėje pievoje — per 36 min., o kultūrinėje — net per 4^{1/2} valandos. Taigi, miško žemė veikia lyg milžiniška kempinė ir sugeba sutausoti neapskaičiuojamą kiekį vandens. Sausromis, kai išdžiūsta šuliniai ir kūdros, miškas patiekia vandens upeliais ir šaltiniais. Drėgnas miško oras, vainikų stogo pavėsis ir ramybė sulauko miško žemės išgaravimą. Kodėl tat senovėje upės buvo vandeningesnės?

Nukritusius sausius lapus, spyglius, kankorėžius

ir šakas didesnieji miško gyventojai sutrypia, pelės, vikšrai, skruzdės, kirvarpos, sraigės ir kurmiai, o ypač grybeliai ir bakterijos, savo įvairiopais veiksmis išskaido į sudėtines dalis. Ore paplinta angliarūkšties, kurį medžių lapai sugeria, išskiria medienai krauti reikiamą anglį, o orui gražina žmogui ir gyvuliams taip būtiną deguonį. Miškas tuo perpetuum mobile tyrina orą.

Einame toliau. Berniukai randa paukščių lizdų ir lapės ar barsuko olą, dėmisi paukščių balsus, stengiasi pamėgdžioti, džiaugiasi grakščiais voverės šuoliais. Gal būt, pasirodys kur kiškėlis ar net stirna, nes juk miškas yra saugi mūsų laukinių gyvulių tėvė.

Pakrašty naujai iškirstos miško linijos tyso ilgi, nugenėti kamienai. Malonus eigulys mums parodo kirvarpų sužalotos žievės gabalą. Šalia sukrautas sieksnis malkų. Koks jo tūris metrais? Kiek jos vertos?

Dar daug reikia išsiaiškinti apie miško paslaptis ir paskirtį. Bet tai jau atliksime mokslo metu mokykloje. Dabar neramusis būrelis gali, kiek širdis geidžia, pažaišti, pabėgioti, padainuoti. Žinoma, ne užmiršome pasiimti miško poezijos ir aprašymų. „Anykščių Šilelio“ žodžiai mūsų mažiesiems į galvas ir į širdis įstrigs tik čia, kūrinio temos analoginėse sąlygose.

Jau ir iš šių, šuoliškais žingsniais padarytų apmąstų, matome, kaip iškila tikėtom ir netikėtom progom gali praturtinti vaikų vaidinių pasaulį. Einant programos nustatytą kursą apie mišką, paliečiant jo augimą, medžiagos kitimą, kovą dėl būvio, drėgmės palaikymą, įvertinant jo naudingumą, kalbant apie jo priešus ir globą — nereikės operuoti vien plikais žodžiais, pračiuožiančiais ir pro mokinių galvas ir pro širdis. Bent viena nuotaikingai pravesta iškila paskatins mokinius savarankiškai tirti gamtą. O gautoji medžiaga bus pigu panaudoti ne tik gamtos, bet ir gimtosios kalbos, krašto mokslo, skaičiavimo ir piešimo pamokose. Išskylai paaukotas šventadienis žymiai palengvins mūsų šiaudinės pastogės mokyklos mokinių ir mokytojo darbą.

„TAUT. MOKYKLOS“ PRENUMERATORIAMS

Su šiuo „T. M.“ n-riu pirmiems 2000 „T. M.“ skaitytojų siunčiame dovanų — Kūno Kultūros Rūmų išleistą K. Dineikos ir J. Dovydaičio knygą „Keliaukime“. Ši dovana neliečia mūsų ankstyvesniųjų pasižadėjimų, kurių viena dalis jau ištesėta, kita gi bus ištesėta netrukus.

Mokyt. S. Tijūnaitis

Vaikai — periodinės spaudos pionieriai

Spauda didelė priemonė kultūrai kelti.

Bet mūsų laikraščiai vis dėlto, palyginti, ne po daug skaitytojų turi.

Kodėl tiek daug mūsų žmonių neskaito laikraščių? Gali skaityti — ir vis dėlto neskaito? Yra kelios to negerumo priežastys. Svarbiausioji priežastis, mano supratimu, yra ta, kad mūsų žmonės neįpratinti skaityti.

Kaip kiekvienas darbas dirbti, taip ir spauda skaityti reikia žmogus įpratinti. Kada reikia įpratinti? — Iš mažų dienų.

Vaikams leidžiami specialūs laikraščiai. Vaikai, skaitydami savo laikraščius, įpranta skaityti periodinę spaudą. Vadinasi, vaikų laikraščiai ugdo mūsų periodinės spaudos skaitytojus. Jeigu šitaip, tai mūsų vaikų laikraščius reikėtų visomis jėgomis leisti ir vaikų visuomenėj plačiai skleisti. Bet iš tikrųjų yra atvirkščiai: mūsų vaikų laikraščiai paliekami dideliais vargšais gyventi.

Jau kurie metai mūsų vaikams leidžiami trys laikraščiai: „Žiburėlis“, „Žvaigždutė“, „Šaltinėlis“. Bet jie visi neturi nė puskapio tūkstančio skaitytojų. Leidėjai sielojasi: kas daryti, kad su tais laikraščiais būtų galima gausiau įsibrauti į vaikų mases? O tų vaikų tiek daug, visas ketvirtadalis milijono. Ir visi tie vaikai mokyklose. Taigi reikia su vaikų laikraščiais į mokyklas eiti. Kaip? Reikia kreiptis į mokytojus, kad jie atidarytų ten jiems duris. Bet čia skersai kelio svarbi kliūtis; minėti vaikų laikraščiai, būdami įvairūs, eina nevienodais keliais. Taip patys mokytojai iškelė rimtą mintį: jeigu būtų pradėtas leisti nesrovinis vaikų laikraštis, tai tam laikraščiui būtų atidarytos mokyklų durys, jų būtų įduotas į rankas tūkstantiams vaikų. Pernai šita mokytojų mintis realizuota: turėdamas šioj srity praktikos*), ryžausi leisti vaikams tokį laikraštį — „K r e g ž d u t ė“. Pradėjau darbą be lito kešenėje (nes esu mokytojas), tik su gera viltimi ir pasitikėjimu. Samprotavau taip: mokytojas pradeda darbą, tai draugai mokytojai parems jo darbą — ir „Kregždutė“ be kokių sunkumų skris į mokyklas, pačių mokytojų pastangomis gražės, didės, vaikų širdes džiugins. Todėl drąsiai kreipiausi į mokytojus, prašydamas įsileisti „Kregždutę“ į mokyklų pastogę. Kreipiausi m o k y t o j i š k a i: kad ne patys mokytojai iš savo kešenės „Kregždutę“ „paremtų“, bet kad imtų ir suorganizuotų ėmėjų iš savo mokinių su jų pačių centais. Kurios mokyklos atsiliepė talkininkėmis, tai jų pastogėje sujudėjo įdomus gyvenimas: šiltu mokytojų žodžiu paraginti vaikai

rinko centus ir kvietėsi po vieną, po kelias, po keliolika, net po kelias dešimtis „Kregždūčių“. Bet vis dėlto „Kregždutei“ metai pabaigti teko vos tik tai su 442 talkininkėmis lietuviškomis pradžios mokyslomis iš bendro jų 2157 skaičiaus (tiek yra lietuviškų pradžios mokyklų).

Švietimo darbininkai labai nori, kad mokyklų vaikai pratintųsi skaityti jiems leidžiamus laikraščius. Bet reikia, kad patys vaikai juos prenumeruotųsi, nes, paprastai, žmogus daiktą labiau brangina ir geriau vartoja, kai jį pats įsigyja, ne dovanai gauna. Todėl ir Švietimo Ministerija, norėdama paraginti mokytojus prie rimto darbo, nuoširdžiai parėmė „Kregždutę“: propagandai užprenumeravo kiekvienai lietuviškai pr. mokyklai po 1 „Kregždutę“ ir metų pabaigoje oficialiu žodžiu paragino mokyti, kad jie „K r e g ž d u t ė“ paremtų savo straipsneliais, patarimais ir prenumerata iš mokinių. Bet vis dėlto tebėra 1700 mokyklų, kurios šio rimto reikalo dar nepajėgia suprasti. Matote: dar mūsų tiek mažai prie pačios kultūros pradžios — prie pradžios, kuri mums dargi nieko nė nekainuoja.

Man rodos, vaikų laikraščiai tarp mokinių nesunku platinti. Patys vaikai dirba, kruta ir sudaro centų įvairiais būdais. O, kiek džiaugsmo jie turi iš skaitomo laikraščio! Tik reikia jis vaikams į rankas įduoti. Nė krizės metai negali vaikų laikraščiui pastoti kelio į mokyklą. Pavyzdžiui, Panevėžio IV pr. mokykla surinko 51 prenumeratą, Dotnuvos dvaro — 40, Kretingos I — 37, Tauragės I — 33, Meilūnų kaimo mokykla paliai Siesikus — 30 prenumeratų. Aš savo mokykloje esu surinkęs 66 prenumeratas, kurių 23 yra iš darbininkų vaikų. Yra mokyklų, kur vaikai skaito įvairių laikraščių. Pavyzdžiui, Šaltinių pr. mokyklos vedėja, siųsdama „Kregždutei“ prenumeratų, parašė: „Mano mokyklon eina 25 „Žvaigždutės“, 12 „Šaltinėlių“, tai tegul skrenda ir 10 „Kregždūčių“. Ar gi ne gražus kaimo mokyklos mokytojos darbas? Bet kuri mokykla nieko nepasirūpina, tai ten pačios mokyklos rūpesčiu nesilanko joks vaikų laikraštis.

Didieji pedagogai sako, kad mūsų amžius esąs vaiko amžius. Aš nenoriu perdėti pasakydamas, kad lietuvių vaikas savo amžiaus dar negyvena. Iš tikrųjų tenka rimtai susirūpinti kova dėl vaiko teisių mūsų visuomenėje. Reikia atiduoti vaikui, kas yra jo. Mes, mokytojai, pirmieji turime susirūpinti Lietuvos vaiku,

*) S. Tijūnaitis — buvęs ilgametis populiarios „Žvaigždutės“ redaktorius.

LIETUVOS ŠVIETIMO KRONIKA

NUORAŠAS

1935 m. balandžio mėn. 30 d.
Nr. 409.

AUKŠTESNIŪJŲ BENDROJO MOKSLINIMO MOKYKLŲ DIREKTORIAMS

Rengiamosios klasės prie aukštesniųjų mokyklų steigimo reikalai.

Atsižvelgdamas į tai, kad atidaromieji prie pradžios mokyklų penktieji ir šeštieji skyriai kai kuriems tėvams, ypač tiems, kurių vaikai nelankė pradžios mokyklos, nėra patogus kelias parengti savo vaikus į pirmąją septynerių metų kurso gimnazijos klasę, prie aukštesniųjų bendro mokslinimo mokyklų, kur rasis pakankamai kandidatų, leidžiu šiais 1935/36 mokslo metais atidaryti dviejų metų rengiamąją klasę šiomis sąlygomis.

1

1935/36 mokslo metais į rengiamąją klasę priimami kandidatai, 1) išlaikę egzaminus, nustatytus „Vidurinių ir aukštesniųjų mokyklų darbo tvarkos ir taisyklių“ § 20, 2) baigę pradžios mokyklos keturių skyrių kursą ir 3) tie, kurie šiais metais bus palikti pirmoje vidurinių ir aukštesniųjų mokyklų klasėje. Antrais (1936/37) mokslo metais į rengiamąją klasę, jei būtų vietos, gali būti priimami kandidatai, išlaikę egzaminus iš šio eito pirmais (1935/36) mokslo metais kurso.

2

Rengiamojoje klasėje 1935/36 mokslo metais išeinamas pradžios mokyklos V-ojo skyriaus ir 1936/37 mokslo metais — VI-ojo skyriaus kursas.

3

Mokiniai, baigę rengiamosios klasės dviejų metų kursą, laiko egzaminus į pirmąją septynerių metų aukštesniosios mokyklos klasę stojamųjų egzaminų tvarka.

Apie rengiamosios klasės lankymą ir parodytą joje pažangumą, mokiniui prašant, mokykla gali išduoti atitinkamą pažymėjimą, nurodydama jame, kad jis jokių teisių nesuteikia. Rengiamosios klasės mokiniai, norį gauti pažymėjimą, suteikiantį penkių ar šešių pradžios mokyklų skyrių baigimo teises, laiko egzaminus nustatytu laiku atitinkamoje pradžios mokykloje.

tuo būsimu žmogum, tautos nariu, krašto tvarkytoju. Mums nelengva gyventi? Taip. Bet jeigu mums taip sunku vaikui į rankas laikraštį įduoti, tai man dar sunkiau šnekėti apie nugalėjimą tų sunkumų, kuriais dažnai rimtai pašnekama perijodinėje spaudoje ir susirinkimuose.

Ir aš tuos pačius sunkumus gyvenu. Tačiau noriu sakyti: pirma nugalėkime mažus sunkumėlius, o po jų ir didesni sunkumai nebebus tokie sunkūs nugalėti. Man vis dėlto rodo, kad vienas vaikų laikraštėlis

4

Rengiamosios klasės mokiniai dėvi nustatytą aukštesniųjų mokyklų mokiniams uniformą.

5

Rengiamąją klasę tvarko direktorius tos mokyklos, prie kurios ji bus leista atidaryti, o dėsto joje tos pačios mokyklos mokytojai.

6

Įsteigtose prie valdžios mokyklos rengiamosios klasės reikalams leidžiama naudotis mokyklos butu, kuru, šviesa, inventorium ir mokslo priemonėmis nemokamai. Rengiamosios klasės dėstytojai ir direktorius už administravimą iš izdo jokio atlyginimo negauna. Dėstytojams atlygina ir kitas čia numatytas išlaidas padengia, o taip pat ir mokyklų sanitarinės priežiūros numatytą medicinos pagalbą mokiniams teikia mokyklos tėvų komitetas iš surenkamo iš rengiamosios klasės mokinių mokesčio už mokslą ir iš kitų lėšų. Mokestis už mokslą ir egzaminus nustatomas tėvų komiteto, susitarus su pedagogų taryba. Dėstytojams, jeigu tėvų komitetas su jais nebuvo kitaip susitaręs, atlyginama aukštesniųjų valdžios mokyklų mokytojams nustatytomis normomis.

7

Mokestis už mokslą ir egzaminus renkamas tėvų komiteto paskirto asmens ir įrašomas atskirai į tėvų komiteto pajamas. Jis gali būti naudojamas tik rengiamosios klasės išlaidoms padengti: mokytojų algoms mokėti, mokiniams medicinos pagalbai teikti ir kt. Direktorius turi teisę kontroliuoti mokesčio už mokslą ir egzaminus rinkimą ir sunaudojimą. Likučiai, jeigu, rengiamąją klasę 1936/37 mokslo metų gale uždarant, jų būtų, gali būti sunaudoti tik tos pačios mokyklos reikalams, tėvų komitetui su direktorium susitarus.

8

Rengiamosios klasės pamokų ir pridedamųjų pareigų pasiskirstymas, bendra tvarka sudarytas, siunčiamas atskirai Švietimo Ministerijai tvirtinti. Pasiskirstymas siunčiamas dviejuose egzemplioriuose.

9

Rengimoji klasė gali būti įsteigta tik gavus Švietimo Ministerio leidimą. Tuo reikalu tėvų komitetas, su pedagogų ta-

leisti mums pr. mokykl. mokytojams, nebūtų joks sunkumas, nes kiekvienas mokytojas turėtų jam paaukoti ne pinigų, bet tikrai kiek darbo — žodžio, patarnavimo vaikams. Ir viskas.

Vaikai yra perijodinės spaudos pionieriai. Nebūkime silpnesni už vaikus — padėkime jiems. Ir „Kregždutė“ prašo tikrai darbo — gero žodžio savo mokiniams, kad jie sudėtų kelis centus laikraščiuo pasikviesti į mokyklos pastogę. Pratinkime vaikus skaityti periodinę spaudą!

ryba susitaręs, per mokyklos direktorių paduoda motyvuotą prašymą ne vėliau, kaip 2 savaitė prieš rudens stojamuosius egzaminus. Prašyme reikia būtinai nurodyti numatomas kandidatų skaičius.

10

Rengiamajai klasei prie privatinių mokyklų steigti ir laikyti laikomasi tų pačių dėsnių, išskyrus §§ 6 ir 7 nustatytus. —

(pas.) J. Tonkūnas,
Švietimo Ministeris

Lietuvos Respublika
Švietimo Ministerija
Generalinis Sekretorius
Nr. 9381.

Kaunas, 1935 m. gegužės mėn. 13 d.

AUKŠTESNIŲJŲ, VIDURINIŲ IR SPECIALINIŲ MOKYKLŲ DIREKTORIAMS IR PRAD. MOKYKLŲ INSPEKTORIAMS. Šių metų gegužės mėn. 26 d. rengiama kariuomenės susiartinimo su visuomene arba kariškos propagandos diena. Šios dienos minėjimo reikalais rūpinasi Šaulių Sąjunga

Kariškos propagandos dienos vyriausias tikslas — suartinti jaunimą su kariais, duoti progos jiems pažinti karių gyvenimą ir darbus ir aplankyti kareivines.

Švietimo Ministerija šiuo raštu ragina mokyklų vadovybes kalbamos dienos išvakarėse, gegužės mėn. 25 d., visose mokyklose skirti po vieną valandą mūsų kariuomenės įsikūrimo ir jos kovų (1918—1920 m.) žygiams nušviesti.

Taip pat Ministerija nedaro kliūčių mokytojams ir mokiniams organizuotai dalyvauti dienos minėjimo programoje, susitarus su jos rengėjais.

(Pas.) K. Masiliūnas,
Generalinis Sekretorius

LIETUVOS RESPUBLIKA
Š. M.
KŪNO KULTŪROS RŪMAI
Nr. 1785

Kaunas, 1935 m. gegužės mėn. 3 d.

**VIDURINIŲ IR AUKŠTESNIŲ MOKYKLŲ
P. P. DIREKTORIAMS
APLINKRAŠTIS**

Pono Švietimo Ministerio pavedamas pranešu, kad organizuojant iškilas ir norint pasinaudoti jaunimo iškilų ir keliamos globos komitetų patarnavimu, reikia iš anksto, bent prieš savaitę, atitinkamam komitetui pranešti šias žinias:

- 1) Iš kur ir kas vyksta iškilon?
- 2) Iškilos vadovas ir jo adresas?
- 3) Kiek atvyksta: a) berniukų, b) mergaičių?
- 4) Kiek palydovų: a) vyrų, b) moterų?
- 5) Kada atvyksta (mėnesis, diena, valanda)?
- 6) Kuo atvyksta: traukiniu, autobusu, garlaiviu?
- 7) Kuriam laikui atvyksta?
- 8) Jei nakvos, tai kiek naktų?
- 9) Kurios vietos pageidaujamos aplankyti?
- 10) Ar iškilaujantieji turės lėšų tolimesnėms vietoms aplankyti?
- 11) Pageidavimai: kas paruošti pusryčiams, pietums, vakarienėi? kuriomis kainomis (apytikriai) ir kt.
- 12) Kaip iškilaujantieji numato bendrauti su vietos moks-

leiviais (žaidimai, parodos, vaidinimai) ir su visuomene (choro, orkestro koncertai ir kt.).

Vyt. Augustauskas,
Direktorius

LIETUVOS RESPUBLIKA
Š. M.
KŪNO KULTŪROS RŪMAI
Nr. 1856.

Kaunas, 1935 m. gegužės mėn. 8 d.

**VĖSIEMS PRADŽIOS MOKYKLŲ P. P. INSPEKTORIAMS
APLINKRAŠTIS**

Pono Švietimo Ministerio pavedamas pranešu, kad 1935 metais Kūno Kultūros Rūmai organizuoja pradžios mokyklų mokytojams kūno kultūros kursų-stovyklą, kur bus išleista pradžios mokyklos fizinio lavinimo programa, duota progos praktiškai susigyventi su mokyklinės mankštos metodais ir laisvalaikio organizavimu. Be to, bus duoti nurodymai, kaip tvarkyti kaime jaunuomenės mankštą.

Kursai įvyks:

- 1) Telšiuose, prie Germanto ežero, š. m. birželio mėn. 17—30 d. d. su 300 pradžios mokyklą baigusių vaikų stovykla;
- 2) Ukmergėje š. m. liepos mėn. 15 d. — rugpiūčio mėn. 4 d. ir
- 3) Merkinėje, š. m. liepos mėn. 15 d. — rugpiūčio mėn. 4 d. taip pat su vaikų stovyklomis (po 40—50 vaikų kiekvienoje).

Kursuose bus einami šie dalykai:

- 1) kūno mankštos teorija,
- 2) metodiškos pratybos,
- 3) laisvalaikio organizavimo teorija ir praktika,
- 4) pirmoji pagalba,
- 5) mokyklinė mankšta,
- 6) tautiški rateliai, šokiai,
- 7) kovos žaidimai,
- 8) mankšta suaugusiems, ir
- 9) plaukimas.

Telšių kursuose bus mokytojų dvi grupės: viena — vyrų, antra — moterų; grupės po 30—35 mokytojus. Į Telšių kursus bus priimami mokytojai tik iš Telšių apskr. ir Klaipėdos krašto.

Telšių apskr. mokytojai, norį lankyti Telšių kursus, paduoda prašymus ligi š. m. birželio mėn. 5 d. Telšių apskr. II rajono insp. B. Gustaičiui (Plungės m.). Klaipėdos kr. mokytojai — siųs prašymus Kūno Kultūros Rūmams.

Ukmergės kursuose, Dunkstynos miške, bus 3 mokytojų grupės, grupėje po 30—35 mokytojų. Norintieji lankyti Ukmergės kursus turi paduoti prašymus Ukmergės apskr. I rajono insp. Pr. Cibulskiiui ligi š. m. liepos mėn. 1 d.

Merkinės kursuose bus 2 mokytojų — vyrų grupė ir 1 — moterų grupė; grupėje po 30—35. Norintieji lankyti Merkinės kursus paduoda prašymus Alytaus apskr. I rajono insp. M. Židanavičiui, ligi š. m. liepos mėn. 1 d.

Į Merkinės kursus, kur bus mėginama nustatyti pradžios mokyklą baigusių vaikų stovyklų tipas, kiekvienas pradžios mokyklų rajono inspektorius parenka vieną kandidatą-vyrą, kuris atcity galėtų būti vaikų stovyklavimo instruktorium savo rajone, ir jo prašymą su savo rekomendacija taip pat atsiunčia Alytaus apskr. I rajono inspektorium M. Židanavičiui, ligi š. m. liepos mėn. 1 d.

Mokslas kursuose nemokamas, kelionės ir pragyvenimo išlaidos savos.

Stovyklų rengiamos gražiose ir sveikose vietose, kad mokytojai galėtų atsigausti. Kadangi kursai bus neperdaug gausūs,

o maitinimas yra organizuojamas iš anksto, tai pragyvenimas kursuose bus nebrangus. Be to, norintieji galės maitintis pas vietos gyventojus.

Padavusieji prašymus gaus iš anksto atsakymą. Priimtieji turės pasiimti patalynę ir visa kita, kas reikalinga 2—3 savaičių stovyklos gyvenimui. Šiaudus čiužiniui bus galima gauti vietoje. Mankštai būtina turėti lengvus batelius ir rūbelius: juodas kelnaites ir trikotinius baltus marškinėlius (vyrams be rankovių, moterims su trumpom rankovėm). Pageidautini sporto treningo kostiumai (mėlyni) arba šiltesni rūbai mankštai (mėgstiniai).

Ponai Inspektoriai yra prašomi apie kursų painformuoti savo rajono mokytojus ir fiziškai sveikus paskatinti kursuose dalyvauti. Kursų gydytojas, patikrinęs mokytojų sveikatą, galės silpnos sveikatos mokytojus atleisti iš kursų.

Vyt. Augustauskas

Direktorius

NUORAŠAS

Kaunas, 1935 m. gegužės mėn. 7 d.

PRADŽIOS MOKYKLŲ INSPEKTORIAMS

Pašto Valdyba nusiskundžia, kad telefono linijose, kurios yra arti mokyklų, randama daug sudaužytų izoliatorių.

Prašau p. p. Inspektoriaus pavesti prad. mokyklų mokytojams, kad paaiškintų mokiniams ir, reikalui esant, jų tėvams, jog valdžios turas neturi būti naikinamas.

(Pas.) J. Sluoksnaitis,

Referentas

Direktorius

(Pas.) M. Miškinis,

KANADOS TAURĖS TURNYRAI APYGARDOSE IR BENDROS ŠVENTĖS 1935 M.

Eil. nr.	Apygarda	Kada įvyksta turnyrai	Kada įvyksta bendr. šventės
1.	Panevėžio apygarda	V/11—12 d. d.	
2.	Ukmergės apygarda	V/18 d. 15 val.	V/19 d.
3.	Klaipėdos apygarda	V/18 d. 8 val.	
4.	Marijampolės apyg.	V/19 d. 13 val.	V/30 d.
5.	Šiaulių apygarda	V/19 d.	V/26 d.
6.	Kauno apygarda	V/27 d.	V/26 d.

Baigiamieji Kanados taurės turnyrai yra numatyti birželio mėnesy.

KŪNO KULTŪROS KURSAMS-STOVYKLOMS VADOVAUS: Telšių ir Merkinės — Kūno Kultūros Rūmų inspektorius K. Dineika, Ukmergės — A.K.K.K. lektorius A. Vokietaitis.

GELEŽINKELIO PAGRINDINIO TARIFO NUOLAI DOS. Tarifo 66²/₃% nuolaidą, nuo šių metų gegužės mėn. pabaigos, visais geležinkeliais ir visose vagonų klasėse gauna:

1. Visų aukštesniųjų ir specialių žemesniųjų mokyklų moksleiviai, mokyklų vadovybių rengiamų keliavimų dalyviai, važiuoja ne mažiau kaip 3 žmonių grupėmis, pristatę savo mokyklų patvirtintus nustatytos formos papigintu tarifu geležinkeliais važinėti liudijimus.

2. Tarifo 33 str. nurodytų mokyklų moksleiviai*), mokyklų vadovybių organizuojamų ekskursijų dalyviai, važiuoja ne mažiau, kaip 20 žmonių grupėmis, pristatę savo mokyklų patvirtintus nustatytos formos papigintu tarifu geležinkeliais važiuoti liudijimus; tokia pat nuolaida naudojasi prie kiekvienos tokios ekskursijos auklėtojai, bet ne daugiau kaip vienas pilnam ar nepilnam 20 žmonių skaičiui.

1934-35 mokslo metų pradžioje vidurinės, aukštesniosios mokyklos ir mokytojų seminarijos skaitmenimis.

Iš viso vidurinių aukštesniųjų mokyklų yra 107: lietuviškų — 74 (valdžios laikomų viso 57: vidurinių mok. 32 ir aukštesniųjų mok. 25); privatiškų mok. 17 (vidurinių mok. 4 ir aukštesniųjų mok. 13); mažumų mokyklų — 33 (vidurinių mok. 14, aukšt. mok. 14), lenkų 3 aukšt. mok., vokiečių 3 (vidurinių mok. 2, aukšt. mok. 1), rusų 1 aukšt. mok., latvių 1 vidurinė mok.

Vidurinės ir aukštesniosios mokyklos mokslo plano atžvilgiu skirstosi į keturis pagrindinius tipus: 1) su privalomu lotynų kalbos dėstymu, 2) su sustiprintu svetimųjų kalbų dėstymu, 3) su sustiprintu matematikos-gamtos mokslų dėstymu ir 4) su komerciniais dalykais. Pagal dėstomus dalykus mokyklų tipai skiriasi tuo, kad kai kurių dalykų pamokų skaičius vienokio tipo mokykloje yra didesnis, o kitokio — mažesnis. Be bendrųjų dėstomų dalykų (su didesniu ar mažesniu pamokų skaičium) visuose tipuose yra dėstomi ir kiti dalykai, kurie ir ryškina tipų skirtumą, yra šie: lotynų kalba (dėstoma 64 t.), filosofijos propedeutika (dėstoma 48 t.), chemija (dėstoma 28 t.) ir kitos svetimų kalbos, o komercijos mokyklose prisideda dar septyni, kartais ir daugiau, specialiniai dalykai. Dėl šių išdėstytų skirtumų, neminint smulkesnių nukrypimų nuo nustatyto mokslo plano, ir susidaro keturi pagrindiniai skirtingi mokyklų tipai. 107 vidurinės ir aukštesniosios mokyklos yra padalytos į 121 tipą: su lotynų kalbos dėstymu 64, su sustiprintu matematikos-gamtos mokslų dėstymu 15, su komerciniais dalykais 19, su sustiprintu svetimųjų kalbų dėstymu 8 ir su atskiru mokslo planu 15. Ta pati mokykla kartais būna 3 (1—3) tipų.

Vidurinėse ir aukštesniosiose mokyklose yra dėstoma šios kalbos: anglų 32 mokyklose (3 vidurinėse mokyklose ir 29 aukštesniosiose mokyklose), hebrajų 25 mok. (11 vidurinių m. ir 14 aukšt. m.), graikų 2 aukšt. m., latvių 1 vidurinė m., lietuvių 107 m. (50 vidurinių m. ir 57 aukšt. m.), lotynų 76 m. (33 vidurinės ir 43 aukšt. m.), lenkų 4 aukšt. m., prancūzų 27 m. (3 vidur. m. ir 24 aukšt. m.), rusų 13 aukšt. m., vokiečių 107 m. (50 vidur. m. ir 57 aukšt. m.). Viso vidurinėse ir aukštesniosiose mokyklose dėstoma dešimt kalbų kartu su gimtosiomis.

Vidurinėse ir aukštesniosiose mokyklose pamokos dėstomos šiomis kalbomis: lietuvių dėstomąja kalba — 74 mokyklose (36 vidurinėse m. ir 38 aukštesniosiose mok.), hebrajų dėstomąja kalba — 24 m. (11 vidur. m., 13 aukšt. m.), lenkų dėstomąja kalba — 3 aukšt. m., latvių dėstomąja kalba — 1 vidurinė m., rusų dėstomąja kalba — 1 aukšt. m., vokiečių dėstomąja kalba — 3 m. (2 vidur. m. ir 1 aukšt. m.), mišri aukštesnioji mokykla: žemesnėse klasėse (nuo I—V kl.) einamieji dalykai dėstomi lietuvių kalba, o aukštesniosiose klasėse (nuo V—VIII kl.) einamieji dalykai dėstomi lenkų kalba.

Vidurinėse ir aukštesniosiose mokyklose viso klasių yra 683: pagrindinių 570, lygiagrečių 113. Lietuvių mokyklose viso klasių yra 525: pagrindinių 417, lygiagrečių 108. Kitų mažumų mokyklose klasių yra 158: pagrindinių 153, lygiagrečių 5.

Visose vidurinėse, aukštesniosiose mokyklose ir mokytojų seminarijose mokytojų yra 1.525: su pripažintu aukštesniosios mokyklos mokytojo cenzu 441, su pripažintu vidurinės mokyklos mokytojo cenzu 306, dar nepripažintu mokytojo cenzu 779 (į šį skaičių įeina visų tikybų dvasininkai ir karinio parengimo mokytojai, kuriems cenzo reikalus sprendžia ne švietimo ministerija). Be to, yra ir baigusių universitetą arba išlaikiusių egzaminus, tik jiems dar nespėta cenzo dokumentai išduoti.

Cenzuotais laikomi tie, kuriems švietimo m. jos išduoti pažymėjimai, su aukštojo mokslu 520, be aukštojo mokslo 1.005.

Visose vidurinėse, aukštesniosiose mokyklose ir mokytojų

*) Žiūr. „Tautos Mokyklos“ ž. m. 8 Nr.

Marijampolės apskr. pr. mok. mokytojų konferencijos dalyviai

seminarijose mokinių yra 21.581 — berniukų 11.066, mergaičių 10.515. Tautybės atžvilgiu: lietuvių 15.807 — berniukų 8.592, mergaičių 7.215; latvių 89 — berniukų 44, mergaičių 45; lenkų 507 — berniukų 238, mergaičių 269; žydų 4.256 — berniukų 1.743, mergaičių 2.513; vokiečių 466 — berniukų 221, mergaičių 245; rusų 418 — berniukų 205, mergaičių 213; kitokių 38 — berniukų 23, mergaičių 15. Pilietybės atžvilgiu: Lietuvos piliečių 21.461, svetimšalių 120. Tikybos atžvilgiu: R. katalikų 15.756, reformatų 156, liuteronų 807, pravoslavų 522, Mozės 4.256, kitų tikybų 84. Mokinių skaičius klasėmės suskirstytas šiaip: I klasė 4.142 — berniukų 2.061, mergaičių 2.081; II kl. 4.035 — berniukų 2.092, mergaičių 1.943; III kl. 4.285 — berniukų 2.152, mergaičių 2.133; IV kl. 3.335 — berniukų 1.673, mergaičių 1.662; V kl. 2.075 — berniukų 1.099, mergaičių 976; VI kl. 1.518 — berniukų 779, mergaičių 739; VII kl. 1.109 — berniukų 602, mergaičių 507; VIII kl. 1.082 — berniukų 608, mergaičių 474; žemesnėse klasėse (I—IV) 15.424 — berniukų 7.880, mergaičių 7.544; aukštesniosiose klasėse (V—VIII) 6.157 — berniukų 3.186, mergaičių 2.971. Visose klasėse 21.581 — berniukų 11.066, mergaičių 10.515. Mokinių skaičius amžiaus atžvilgiu: iki 9 metų amžiaus 1.373 mokiniai, iki 10 m. amž. — 1.583 m., iki 11 m. amž. — 2.234 m., iki 12 m. amž. — 2.637 m., iki 13 m. amž. — 2.221 m., iki 14 m. amž. — 2.113 m., iki 15 m. amž. 1.598 m., iki 16 m. amž. — 1.675 m., iki 17 m. amž. — 1.885 m., 18 m. amž. — 1.485 m., iki 19 m. amž. — 1.495 m., iki 20—26 m. amž. — 1.186 m. Per 26 m. amž. — 96 m. Pastarasis skaičius — tik suaugusių mokyklose.

Valdžios vidurinėse ir aukštesniosiose mokyklose mokytojų yra 833; mokinių yra 13.728, berniukų 7.118, mergaičių 6.610; žemesniosiose klasėse 10.345 — berniukų 5.341, mergaičių 5.004; aukštesniosiose klasėse 3.383 — berniukų 1.777, mergaičių 1.606.

Lietuvių privatiškose vidurinėse ir aukštesniosiose mokyklose mokytojų yra 225.

Lietuvių privatiškose vidurinėse ir aukštesniosiose mokyklose mokinių yra 3.396 — berniukų 2.058, mergaičių 1.338; žemesniosiose klasėse 2.119 — berniukų 1.220, mergaičių 899; aukštesniosiose klasėse 1.277 — berniukų 838, mergaičių 439.

Visose lietuviškose vidurinėse ir aukštesniosiose mokyklose mokytojų yra 1.058.

Visose lietuviškose vidurinėse ir aukštesniosiose mokyklose mokinių yra 17.124 — berniukų 9.176, mergaičių 7.948.

Visų mažųjų vidurinėse ir aukštesniosiose mokyklose mokytojų yra 377.

Visų mažųjų vidurinėse ir aukštesniosiose mokyklose mokinių yra 4.055 — berniukų 1.783, mergaičių 2.272.

Mokytojų seminarijų viso yra 7 — lietuvių 6, žydų 1. Lietuvių: 4 valdžios ir 2 privačios. Mokytojų jose yra 90. Mokinių yra 402 — berniukų 107, mergaičių 295. Tautybės atžvilgiu skirstosi šiaip: lietuvių 361 — b. 105, m. 256; latvių 3 merg.; žydų 35 — b. 1, m. 34; vokiečių 2—b. 1, m. 1; rusų 1 berniukas.

Žinios apie mokyklų būstus. 18 valdžios vidurinių mokyklų turi nuosavus (valdiškus) namus ir 14 v. v. mokyklų nuomoja. 20 valdžios aukštesniųjų mokyklų turi nuosavus (valdiškus) namus ir 5 v. aukšt. mokyklos nuomoja. M. K.

1933-34 mokslo metų antrojo pusmečio Klaipėdos krašto mokyklos skaitmenimis.

Viešosios mokyklos: 5 aukštesniosiose mok. — 1.303 mokiniai ir 85 mokytojai, 2 vidurinės mok. — 585 mokiniai ir 25 mokytojai, 237 pradžios mokyklos — 17.380 mokinių ir 438 mokytojai, 1 nebylių mokykloje — 30 mokinių ir 3 mokytojai, 7 praktiškojo paruošimo mokyklose — 532 mokiniai ir 39 mokytojai.

Privatiškos mokyklos: a) lietuvių 3 vidurinės mok. — 245 mokiniai ir 9 mokytojai, 13 pradžios mokyklose 699 mokiniai ir 23 mokytojai, 1 „Aukuro“ muzikos mokykloje — 70 mokinių ir 6 mokytojai; b) vokiškos 6 pradžios mokyklose — 124 mokiniai ir 8 mokytojai, 2 žemės ūkio mokyklose — 47 mokiniai ir 5 mokytojai.

Klaipėdos krašto viešosiose mokyklose: 1 aukštesniojoje mokykloje ir 11 pradžios mokyklų viso yra 336 mokiniai ir 43 mokytojai. Tose mokyklose dėstomoji kalba yra lietuvių kalba. Mokytojų seminarijoj yra 105 mokiniai ir 11 mokytojų. Joje dėstomoji kalba yra vokiečių ir lietuvių kalbos.

Visose kitose Klaipėdos krašto viešosiose mokyklose ir vokiečių privačiose mokyklose yra 18.560 mokinių ir 549 mokytojai. Jose dėstomoji kalba yra vokiečių kalba.

Lietuvių privačiose mokyklose dėstomoji kalba yra lietuvių, tik pradedamosiose (žemesniosiose) klasėse papildomai dėstoma ir vokiečių kalba. Muzikos mokykloje dėstomoji kalba yra lietuvių, bet iš dalies ir vokiečių. M. K.

Mokytojai dirba

MARIJAMPOLĖ. Balandžio mėn. 29—30 d. d. Marijampolėje Petro Armino v. pradžios mokyklos rūmuose įvyko apskrities pradžios mokyklų mokytojų konferencija.

Konferenciją atidarė I r. prad. mok. inspektorius p. J. Jaurumbavičius, sveikindamas mokytojus taip gausiai suvažiuovusių pasisemti žinių ir energijos nelengvame mokytojo darbe, ir kvietė konferencijos dalyvius aktyviai konferencijos darbuose dalyvauti.

Garbės prezidiuman pakviesti: Švietimo Ministerijos referentas p. J. Sluoksnaitis, Apskritis Viršininkas p. A. Pimpė ir K. K. R. inspektorius p. K. Dineika.

Sugiedotas Tautos Himnas.

Konferenciją sveikino referentas p. J. Sluoksnaitis, Apskritis Viršininkas p. A. Pimpė savo, Apskritis Valdybos ir Marijampolės aps. Tautininkų vardu, p. J. Bernotas L. T. J. Sėgos Marijampolės rajono vadovybės vardu ir apskrities komendantas pulk. A. Kerbelis raštu.

Konferencijoje buvo skaitytos trys paskaitos: p. K. Dineikos, mokyt. p. Pr. Naujokaičio, ir mokyt. P. Natkevičiaus.

Dideli susidomėjimą mokytojų tarpe sukėlė p. K. Dineikos paskaita, kurioje prelegentas nurodė naujuosius kūno kultūros auklėjimo kelius ir išklė ne vienam mokytojui naujų minčių. Antrąją konferencijos dieną prelegentas vedė kūno kultūros parodomąją pamoką su III-o skyriaus mokiniais, kuri mokytojams davė progos pamatyti, kad vakar išgirsti žodžiai praktikoje labai gražiai ir darniai įvykdomi. Bendrai, p. K. Dineikos atsilankymu mokytojai labai patenkinti ir norėtų, kad dažniau būtų galima panašių dalykų išgirsti.

Mokytojas p. Pr. Naujokaitis savo paskaitoje plačiai išnašgrinėjo vaizdingo krašto mokslo dėstymo metodus ir priemones. Išklė diagramų, brėžinių ir įvairių iškarpų reikšmę dėstant krašto mokslą.

Marijampoliečių mokytojų gerai pažįstamas mokyt. p. K. Natkevičius supažindino mokytojus su naujaisiais aritmetikos dėstymo metodais, pabrėždamas gyvenimiškumo principą.

Po paskaitų mokytojai išklė įvairių mokyklą, auklėjimą ir mokytojo ekonominį gyvenimą liečiančių klausimų.

Mokytojui Naujokaičiui pasiūlius, nutarta vasaros atostogų metu suruošti mokytojų ekskursiją į Zarasų ar pajūrio kraštus.

Į visus iškeltus mokytojų klausimus išsemiamai atsakė referentas p. J. Sluoksnaitis; be to, baigdamas savo kalbą, kvietė mokytojus auklėti savitarpėje draugiškumą, vieningumą; pabrėžė, kad konferencija praėjo sklandžiai ir vykusiai.

Uždarant konferenciją kalbėjo p. insp. A. Česnavičius. Jis dėkojo mokytojams už rimtą dalyvavimą konferencijos darbuose ir gyvą supratimą šių dienų mokyklos reikalavimų. Linkėjo mokytojams konferencijoje išgirstas mintis sėkmingai taikyti praktikoje.

Konferencijos proga pasveikinta: Tautos Vadas, Ministeris Pirmininkas, Švietimo Ministeris ir Pradžios Mokslo Depto Direktorius.

Pirmos konferencijos dienos vakarą konferencijos dalyviai žiūrėjo „Auklėtojus“, kuriuos čia suvaidinti buvo pakviesta V. Teatro artistų trupė.

Mokyt. Al. Sirutis

SIMNAS, Alytaus ap. Balandžio mėnesį simniečiai mokytojai pravedė kiekvienam komplekte 2—3 d. d. pedagoginę propagandą: suruošė viešus pasirodymus (pamokas) daugiausia iš gamtos, krašto mokslo ir skaičiavimo, ir skaitė paskaitas, liečiančias tėvus ir mokyklą ir kt. Kiekvienoj mokykloje buvo skaitomos 3—5 paskaitos. Mokytojai vieni kitiems talkino. Klausytojų buvo pilnutelės klasės.

Tėvai, visuomenė ir jaunesnioji karta pedagogine propaganda labai patenkinti ir džiaugiasi mokytojų pasiektais rezultatais.

A.

ERŽVILKAS (Tauragės apskr.). Gegužės mėn. 1 d. Eržvilko vidurinė ir pradžios mokykla prie vidurinės mokyklos rūmų pasodino Klaipėdos Medį — ažuolą. Sodindami medį, abiejų mokyklų mokiniai ir mokytojai pasirašė pasižadėjimo aktą, kurį užlakuotame butelyje pakasė po ažuolo šaknimis. Išklėmėms prietaikytą kalbą pasakė vid. mok. direktorius Ant. Nemickas. Savo kalboje jis pažymėjo sodinamo medžio reikšmę, ragindamas besimokančiąją kartą auklėti savo krašto medelį.

Mokyt. V.

ERŽVILKAS. Balandžio mėn. 28 d. Eržvilko pr. mokykloje buvo L. M. S. Eržvilko skyriaus narių susirinkimas. Atidarydamas susirinkimą, skyr. pirm. mokyt. D. Velička keliais žodžiais priminė apie kan. Tumą Vaižgantą — 2-ąjį metų sukaktį nuo jo mirties. Velionį susirinkimas pagerbė atsistojimu.

Vid. mok. dir. Ant. Nemickas skaitė paskaitą apie pirmųjų

Viekšnelių, Luokės ir Mediškių pr. mokyklos lanko Šatrijos kalną

skaičių sąvokų sudarymą. Paskaita buvo įdomi ir turininga. Įdomi tuo, kad prelegentas konkrečiai nurodė, kaip žaidimo būdu galima lengvai išamontinti vaikams skaičių sąvokas ir veiksmus 10-ties ribose. Žaidimus demonstravo paties pagamintomis priemonėmis ir nurodė, kaip lengva ir pigu patiems mokiniams tų priemonių pasigaminti per darbelių pamokas. Po paskaitos buvo diskusijos.

Galutinai nustatyta pradžios mokyklų šventės data — gegužės 26 d. Išdirbtas smulkus šventės planas. Šventėje dalyvaus daugiau kaip 300 mokinių.

Mokyt. V.

SVEČIUOSE PAS SENUTĘ ŠATRIJĄ. Garsųji Šatrijos alkakalnį aplanko nemaža ekskursijų. Šatrijos apylinkės mokyklos kasmet pavasariui išaušus pirmieji Šatrijos svečiai. Ir šiemet, balandžio m. 29 d., Viekšnelių, Luokės ir Mediškių mokyklų mokiniai susitarę pirmieji įkopė į kalną. Pasportuota, pažaista, padainuota, na, ir nusifotografuota. Gailla tik, kad mokykloms kalną nemokamai lankyti kliudo to kalno savininkas pil. Būtautas. Atrodo, kad viso krašto įžymybė, Šatrija, turėtų būti valstybės nuosavybė ir laisvai mokykloms prieinama.

V. Lapinskas

ALYTUS. Veiklus Alytaus pr. mokyklos tėvų komitetas per šiuos mokslo metus suruošė 4 vakarus pramogas. Š. m. balandžio mėn. 27 d. taip pat buvo suruoštas vakaras. Per vakarą pr. mok. mokin. choras, p. Niverauskienės vedamas, vykusiai sudainavo kelias dainėles. Iš visų pramogų gauta pelno apie 1500 litų! Visas pelnas skiriamas neturtingiems mokiniams šelpti. Buvo užsakyta tinkamas kiekis bačiukų ir drabužėlių — tikrai uolus rūpinimasis miesto ir apylinkės beturčiais, o savivaldybei ypatinga šiame darbe parama. Dalis pelno numatyta palikti ir kitiems metams, nes, esą, jie gali būti netokie „dėlingi“. Šiame darbe daug triūsio padėjo komiteto pirm. gimn. mok. p. Kastelnickis ir mokyklos vedėjas p. Šapoka.

Mok. VI. R.

GRUZDŽIAI, Šiaulių ap. Švenčiant Motinos dieną, Gruzdžių pr. mokl. šio mėn. 5 d. suruošė vakarą — tai jau antras šiais mokslo metais. Programą atliko pr. mokl. mokiniai. Suvaidinta „Jonukas ir Jagutė“, šokta pora plastikos šokių, sakyta eilės, sudainuota kelios dainelės. Iš šių pažymėtina plastika. Vaidinime taikyta dekoracijos ir kostiumai. Ruošiant vakarą nemaža padirbėta ir mokyklos mokytojų. Pelnas skiriamas neturt. mokin. šelpti.

Mok. VI. R.

TELŠIAI. Gegužės 5 d. Kęstaičių pr. mokykloje įvyko abiejų kompleksų mokyklos šventė. Svarbiausia šventės prog-

rama — jaunesniųjų skaučių įžodis ir laužo programa (išpildyta jaunesniųjų skaučių). Į įžodžio iškilmes atvyko Telšių tūtininkas agronomas p. Talat-Kelpša su savo adjutantu p. Sabaliausku. Įžodį davė dešimt gražiai uniformuotų skaučių. Pati įžodžio ceremonija padarė dalyviams gilų išpūdį. P. Talat-Kelpša pasakė kalbą, primindamas jaunesniųjų skautų lavinimosi reikšmę ir pagarbą motinoms. Po to kiekviena skautė davė įžodį, gaudamos gražų raudoną kaklaraištį, kuriuos parišo pats tūtininkas.

Laužo programą gražiai išpildė veik pačios jaunosios skautės. Įscenizavo „Mieliausiąją ožkelę“ ir pažaidė keletą imitacinių ratelių. Jaunesiems skautams vadovauja mok. J. Lenkevičius, kurio pastangomis įvyko šventė.

Sa. J^s

MALĖTAI, Utenos apskr. Š. m. gegužės mėn. 4 d. vietos vidurinė mokykla kartu su lietuvių pradžios mokykla Postovio ežero pakrantėje, pslės M. Graužinytės žemėje, užsodino eglaitėmis ir pušaitėmis žemės sklypelį, kurį pavadino „Klaipėdos giraitė“.

T.

Knygos

I g. Malinauskas ir J. Talmantas. **Lietuvių kalbos gramatika** pratimais II^{tram}, III^{čiam}, IV^{tam} ir V ir VI pradžios mokyklos skyriui (ir paskutinės dvi knygelės I ir II gimnazijos klasei). Šv. Kazimiero drėjos leidiniai, Kaune, 1931—1934 m. (II^{tram}, III^{čiam} ir IV^{tam} skyriui jau antrieji pataisyti leidiniai — 1933 m.).

Ir vadovėlių mokykloms rašant, tenka susidurti su nemažais sunkumais. Reikia būti čia savos rūšies geru kūrėju. Bet lygiai turi pažinti ir daugelį tariamų šalutinių dalykų, kurių galima išvengti siauros specialybės mokslo veikale. Todėl ir šio vadovėlio autoriai, rašydami gimtosios kalbos gramatiką, turėjo mažiausia nugalėti bent šiuos sunkumus: 1) pažinti patį dalyką; 2) atrinkti ir paskirstyti medžiagą; 3) taikytis prie kolektyvo, kuriam skiriama (čia prie mokinių tam tikro amžiaus ir išsilavinimo); 4) laikytis programos ir 5) rasti bendrą metodą, kuris darniai apimtų visus anksčiau suminėtus dalykus, ir metodą, kuris leistų nuosekliai ir su tam tikru aiškumu prieiti prie kiekvieno dėstomo dalyko.

Kaip matome, daug turi susidaryti painiavos, kad į visus čia suminėtus dalykus reikia atsižvelgti. Juk visa tai reikia savaip paslėpti, kad vadovėlis išeitų darnus, sklandus, nuoseklus ir lengvas. Čia autoriai parodė didelio sugebėjimo. Dideliu jų nuopelnu reikia laikyti tai, kad jie gerai suprato gimtąją kalbą, jos tikslus ir tuo būdu atsisakė nuo nevykususių senesnių metodų, kurie paneigėdavo vaiko atsineštąjį į mokyklą kalbos turtą ir versdavo iš gramatikos mokyti lyg naujos kalbos, kurios, tarytum, vaikas nė mažiausio sakinio nemoka sulipdyti. Todėl autoriai vykusiai pasinaudojo tinkamiausiu gimtajai kalbai euristiciniu metodu. Šiuo metodu jie gražiausiai parodė mokiniams, kad kasdieninėje pačių mokinių kalboje yra visos gramatikos taisyklės, nors jos neįdomios, nesimokytos ir nerašytos. Žinoma, čia tuoj mokiniams sukeliama įdomus ir kartu skatinimas patirti, ar iš tikrųjų esama jų kalboje tas, kas knygoje surašyta taisyklėmis, kuriomis skūsdavosi seniau visi, kas tik mokyklą lankė. Savaime aišku, be reikia čia tik geros mokytojo rankos vesti tuo keliu, kur laikomas kalbos jausmas ir tobulinama kasdieninė kalba įvairiems praktiškiems gyvenimo reikalams, žodžiu ar raštu reiškiamiems.

Autoriai į gramatiką pažvelgė kiek plačiau. Jų nuomone, gramatika, skiriama vaikams, turi būti ne tik vadovėlis kalbai pažinti, bet ir priemonė kalbai ugdyti pagal vaikų sugebėjimus. Todėl pačioje gramatikoje randame įvairių rūšių rašinių pavyzdžių ir temų (kitur net su planu) pagal išeitąjį kursą. Savaime aišku, kad čia ne gramatikos dalykas, bet kalbos ugdymo reikalas, kuris galėtų būti nurodytas ir panagrinėtas kitos rūšies vadovėliuose arba tam tikrose metodikose. Žinoma, čia tik neišlaikyta gramatinė (bent tradicinė) sistema, bet vadovėlio vertė gimtajai kalbai pramokti dar labiau pakyla ypač dėl to, kad mes dar neturime metodikų atskiriems kalbos mokymo dalykams.

Davę gramatikai „laisvę“, iš dalies kiek ir pertoli nuėjo. Dedami gramatikoje tokie pratimai, kurie, tiesa, lavina protą, bet neturi jokio forminio ir semasiologinio ryšio, o tuo pačiu išcina ir iš gramatikos srities. Štai randame II^s, 13 p. 1 § pratimą — parašyti šalia vyriškosios giminės žodžio — moter. g.: vyras — moteris; dėdė — dėdienė (?); arklys — (?), bulius — (?) ir t. t. Prie tos eilės reikėtų skirti III, 37—38 p., 11, 12, 13 §; IV, 33 p. 5 §; IV, 44 p. 6 §; V, 81 p.

Parodę, kad autorių išvelgiama į gramatikos uždavinius kiek plačiau, grįžkime prie pradžioje iškeltų klausimų ir pažiūrėkime atskirai, kaip autoriams sekė išplėtoti visoje gramatikoje.

1. Kad autoriams pažįstamas dalykas, nėra ko abejoti. Pasitaikę trūkumai — griežtumas ir gilumas paaukoti lengvumui. Čia jų kiek iškelsime, manydami, kad autoriai sugebės juos kiek ištaisyti. Juk (IV, 7 p.) giminių žodžių šaknis gali būti ir ne ta pati: diegti, daigstyti, dygti... tekėti — takas... ir net asmenuojant ar linksniuojant: kirpti, kerpa, kirpo; skirti, skiria, skyrė... aš, manęs... Toliau randame taisyklę: „Visi dalyviai linksniuojami kaip Isšios linksniuotės būdvardžiai“. IV, 87 p. Gal čia korektūros klaida: norėta pasakyti tik apie neveikiamuosius dalyvius. Vėl kiek panašu: „Prieveiksmiai, kaip matome, nekaitomi“. IV, 96 p., bet čia pat (97 p.) jau laipsniuojami. Pagaliau derinamusius pažyminius reikšti tik būdvardžiu ir būtų per siaura. (V, 38 p. ir kitur). Visai neišdėtas sudurtinių skaitvardžių linksniavimas.

2. Paskirstyti medžiagą — sunkiausias uždavinys. Čia, žinoma, visi ir nesutarsime. Daug, žinoma, tenka pridurti ir progaramai. Šiedu klausimai yra labai sutapę, ir juos peržvelgsime kartu.

Autoriai čia nutolsta nuo programos. Tačiau tas nutolimas nėra peiktinas. Kaip tik tuo būdu sugebėta iškelti daug vertų dalykų: kirtį ir priegaidę IV, 5—7 p., net garsų fiziologiją V, 6—11 p., veiksmazodžių reikšmės ir veikslus V, 61—67 p. ir daugelį kitų dalykų, kurie visai programoje nepažymėti. Jie visi, ypatingai įvairūs rašybos aiškinimai, padiktuoti mokyklos darbo praktikos. Medžiagos paskirstyme gali būti du atvejai: 1) dėti ir aiškinti tai, kas jau žinoma, ir 2) dėti per sunkius atitinkamam koncentruoti.

Man rodos, esama dalykų ir perlengvų. Ypatingai krinta į akis, kad beveik kiekvienas menkesnis kalbos dalykas pradamas kitoje knygutėje, kuri atstoja koncentrą, lyg vėl nuo pat aiškiausių smulkmenų. Tiesa, čia yra ir teigiamų bruožų: viena, pakartojama tai, kas pernai išeita; antra, tie, kurie var-

* Trumpumo dėliai gramatikos daliai žymėti vartosime skyrius, kuriems tos dalys skiriamos, o po jų puslapius ir paragrafus. Puslapiai ir kita žymimi iš pirmo leidimo, nes šiaip maža kuo skiriasi II^{tras} leidimas.

tojo kitus vadovėlius, gali tuoj išmokti gramatikos terminus ir išeiti metodiškai vieningą, bet kartu ir pilną kursą.

Žymiai daugiau galėtume pasiūlyti nukelti į vyresnius skyrius ar klases. Trečiam skyriui aiškinami net įterptiniai žodžiai, kuriuos praktiškai sunkiai tejkanda net pirmoji ir net kartais antroji gimn. klasė. Mat, įterptiniai žodžiai yra labai abstraktaus mąstymo padaras. Kryptis galėtų likti. Ji daug lengvesnė.

Jei šiam (III) skyriui neduodame atskirų daiktavardžių ir būdvardžių linksniuotųjų, nereikėtų čia dėti skaitvardžių rūšių — bent dauginių ir kuopinių. Lygiai čia nenuoseklu ir veiksmažodžių nuosakos. Užtekty laikų. Ypatingai daug vietos čia skiriama dalyviams III, 72—79 p. Rodos, užtekty sugretinti jų linksniavimą su būdvardžių — ir viskas. Daugiau čia jų nevertojame, nes sudurtiniai asmenavimai (laikai — nevykęs pavadinimas) nukelti IV skyriui (I kl.).

Iš IV skyriaus ar I kl. ir yra nukeltnių dalykų. Prijungtinių ir sujungtinių sakinių sudėtis čia geriau visai neliesti. Skyrybos galėtų pramokti kiek jungtukų vardu. Iš čia galėtume dar nukelti ir sudurtinius asmenavimus. Gal, vertėtų palikti tik neveikiamuosius veiksmažodžius. Pagaliau šie sudurtiniai asmenavimai iš viso yra neryškūs ir vadovėliuose lyg užmiršti. Tačiau plačiau galėtų būti paaiškinti pusdalyviai ir padalyviai.

Žymiai daugiau abejotinių dalykų yra knygelėje, skirtoje V-Ųtam ir VI-Ųtam skyriui arba II-Ųtrai klasei. Mat, čia sutraukta jau beveik visa gramatika ir sintaksė. Matyt, čia be reikalo bus pasidavę programai, kuri gramatiką baigia II-Ųtroje klasėje, o toliau tik „kartoją“. Norėdami viską sudėti, kai kur paviršutiniškai ir beaiškina, ir sunkesnius dalykus dėdami. Tuo lyg nutolstama nuo aiškinamų dalykų praktiškumo.

Čia net aiškinama garsų fiziologija. Man rodos, kad iš jos daug galėtume išleisti. Visai išmesti balsių artikuliaciją ir jų suskirstymus. Prie balsiai būtų paliktini: jie pravartūs rašybai. Jų išaiškintais ypatumais puikiai vėliau ir pasinaudojama 19—20 pusl. ir kitur. Šaknies balsių kaita (ne priebalsių!) be reikalo toliau keliama. Abstraktūs šaknies laipsniai II-Ųtrai klasei sunkūs ir nepraktiški. Būtų daug geriau buvę pažinti mūsų veiksmažodžio pagrindines formas ir jų įvairumą: aug-ti, aug-a, aug-o, kur šaknis visai nekinta, ir tuos, kurių šaknys labai įvairuoja: lįs-ti, len-da, lin-do. Priebalsinė šaknų kirtis labiau paliešta.

Priesagos čia labai nuskriaustos. Jos išmėtytos kitose vadovėlio dalyse beveik po kiekvienu skyreliu. Iš jų ten maža tebuvo naudos. Jei ten jos būtų tikrai vietoje, tai čia jas reikėtų pakartoti ir kiek labiau susisteminti. O čia praleidžiamos net tokios svarbios priesagos: -ėnas, -ietis, -imas ir -ymas, -ykla ir t. t.

Veiksmažodis iš visų kalbos dalių yra išėjęs neryškus. Jis mūsų kalboje labai įvairus ir svarbus. Toks jis atrodo ir veiksmažodžių reikšmėse. Praleisti priežastiniai ir siekininiai veiksmažodžiai, o keliami nebūdingi mūsų kalbai darybiniai ir nedarbybiniai. Net ir pats aiškinimo pagrindas labai abejotinas.

Bandymas kirčiuoti žodžius linksniuotėse ir asmenuotėse išėjo kiek padrikas. Tur būt, jam čia peranksti.

Baigdamas norėčiau tarti kelis žodžius ir dėl to, kiek sugebėta prisitaikyti prie kolektyvo (3) ir kaip mokėta prieiti prie kiekvieno dėstomo dalyko (5). Čia autoriai bene bus daugiau sia parodę kūrybiškumo ir nepaprasto sugebėjimo. Ypatingai gerai sekė aiškinimas ten, kur medžiaga buvo teikiama jaunesnio amžiaus vaikams. Jie čia praskynė naujus kelius mūsų kalbos gramatikoms.

Čia, tiesa, lyg labiau sužymėjome trūkumus. Bet jų vadovėlių vertybės toli pralenkia trūkumus. Todėl čia ir norėtume palinkėti, kad autoriai savo pasiryžimą ištesėtų ir kitoms dar klasėms. Pradžios mokykla, kiek man žinoma, rodos, patenkinta naudojasi šiuo vertingu darbu.

A. Ašmantas

KNYGOS GIMTAJAM KRAŠTUI PAŽINTI. Tautiškojo auklėjimo sistemoje vieną iš pirmųjų vietų užima geras savo krašto pažinimas. Tačiau iki šiol savo kraštą pažindavome patys ir savo mokinius su juo pažindindavome dažniausiai iš knygų, geresniu atveju iš nuotraukų. Aišku, kad toks knyginis savo krašto pažinimas auklėjimo darbe labai maža teturi vertės. Jis yra negyvas, nuobodus, kartais net žalingas, nes sausi krašto tyros vadovėlių aprašymai ilgainiai mokinius ir visai nuo kraštotyros atgraso. Tik paskutiniaisiais metais pradėdame įsisąmoninti, kokios didelės reikšmės auklėjimo darbui turi betarpiškas savojo krašto pažinimas. Todėl dabar pradėdama rūpintis organizuoti mokyklinės jaunuomenės ekskursijos po gimtąjį kraštą, pradėdama rūpintis sudaryti patogesnes toms ekskursijoms sąlygas.

Tačiau šia svarbia auklėjimo priemone reikia mokėti naudotis. Blogai, nepedagogiškai ja naudojantis galima ne tik nepasiekti norimojo tikslo, bet vien nereikalingų nuostolių pasidaryti. Kadangi keliavimas po gimtąjį kraštą yra pas mus palyginti naujas dalykas ir maža kas šioj srity praktikos turi, tai organizuojant jaunuomenės keliavimus, reikia būti labai apdairiam. Neplaninga, iš anksto gerai neapsvarstyta ir su pačiais ekskursantais smulkiai neišnaginėta kelionė greit vargina, įgrįsta. Kely atsiranda visokių kliūčių (nakvynė, maistas, susisiekimo priemonės, nesiorientavimas lankomose vietose), kurioms nugalėti tenka paaukoti daug laiko ir energijos. Dėl to dažnai ir vyriausias kelionės tikslas — gimtojo krašto pažinimas — nukenčia. Išvargę, išalkę, gerai neišmiegoję ekskursantai pasidaro abejingi lankomų vietų grožiui ir ypatumams. Tos kliūtys išnyksta, jei kelionė iš anksto planingai apsvarstyta: numatytos sustojimo vietos (poilsui, nakvynei, pietums) ir iš anksto su tam tikrais vietos žmonėmis dėl jų susitarta, iš anksto aptartos lankytinos vietos, susipažinta su literatūra apie jas, ekskursantai gerai supažindinti su visomis kelionių technikos smulkmenomis ir t. t. Be to, žinoma, ir vyriausias tos kelionės tikslas turi būti gerai įsisąmonintas.

Mokytojams ir šiaip ekskursijų vadams, kurie nori susipažinti su ekskursijų organizavimu ir jų vedimu, daug gali padėti dvi šiomis dienomis išleisti knygti: 1) K. Dineikos ir J. Dovydaičio „Keliaukime“ ir 2) V. Čižiūno „Vadovas po Kauną ir jo apylinkes“.

K. Dineika ir J. Dovydaitis. **Keliaukime.** Kūno Kultūros Rūmų leidinys. Kaunas, 1935 m. 111 pusl. Iliustruota. Kaina 1 Lt.

Knyga dviejų dalių. Pirmoj dalyj kalbama apie kelionių bei iškilų rūšis ir pasirengimą joms (vasaros kelionės, žiemos iškilos, mokyklų iškilos), kelionių reikmenis (kuprinę, ką pasiimti, drabužius, maistą, lėšas), kelionės darbus, apie kelionės rezultatų suvestinę, duodama apšiai patarimų jaunam keliautojui. Antroje daly aptariamos lankytinos vietos (Klaipėdos krašte, įvairios Lietuvos vietos apskritimis), duoti keli vandens kelionių pavyzdžiai. Knygos gale randame apšiai informacijų: 1) Švietimo m-jos instrukcija mokslus einančios jaunuomenės iškiloms ir keliavimams tvarkyti, 2) jaunuomenės iškilų bei keliavimų globos komitetų ir įgaliotinių smulkus sąrašas su jų adresais, 3) geležinkelio pagrindinio tarifo nuolaidos, 4) Sąrašas literatūros kelionių reikalui.

Skaitytojas kiekvienu iškeltu klausimu ras nemaža praktiško pobūdžio patarimų. Pradedančiam, dar neturinčiam praktikos, keliautojui ši knygtė reikia būtinai pasiskaityti. Smulkus lankytinų vietų sąrašas kiekvienam, kad ir patyrusiam keliautojui, žymiai palengvins susidaryti kelionės planą ir sistemingai jį įvykdyti. Gausios informacijos apie žymesnes mūsų krašto vietas daro šią knygtę būtiną kiekvienam keliautojui, kiekvienam gimtojo krašto grožio mėgėjui.

Knyga gausiai iliustruota, jos kalba gyva, sklandi (rašyta naująja rašyba). Nedidelė kaina (1 Lt.) daro knygą prieinamą mūsų jaunuomenei ir šiaip plačiai visuomenei.

V. Čižiūnas. **Vadovas po Kauną ir jo apylinkes.** „Spaudos Fondo“ leidinys. Kaunas. 1935 m. 128 pusl. Kaina 2 lt. 50 centų.

Įvado žody autorius rašo: „Kaunas, laikinoji Lietuvos sositinė, mūsų tautos dabarties politinio, kultūrinio ir ekonominio gyvenimo centras, jau išaugo į tokio dydžio ir reikšmės miestą, kuriame daug kas yra rodytina ir aiškintina ekskursantui, turistui ir net pačiam šio miesto gyventojui, menkiausiai pažįstamam vietos žymybes. Kasmet, ypač vasaros metu, vis gausiau lankosi Kaune ekskursijų iš įvairiausių Lietuvos vietų, taip pat ir iš užsienio. Netrūksta ir paskirų lankytojų, turistų“.

Tiems tatau Lietuvos moksleivių, jaunimo ir įvairių kitų organizacijų ekskursijų dalyviams ir atskiriems turistams šis „Vadovas po Kauną ir jo apylinkes“ yra skiriamas.

Autoriaus visai teisingai pažymima, kad Kaunas jau žymiai išaugęs. Pastebėsime, kad jis tiek išaugęs, jog 1–2 dienų jokiū būdu neužteks apžiūrėti visoms jo žymybėms. Todėl ir ekskursijos, kurios atvyksta Kauno apžiūrėti (o jos atvyksta dažniausiai trumpam laikui), turi labai racionaliai ir planingai tvarkyti savo laiką, kad galėtų visas žymesnes vietas apžiūrėti. Planingas Kauno apžiūrėjimas iki šiol buvo beveik negalimas dėl stokos informacinės literatūros. Todėl ir ekskursijos, atvykusios į Kauną, dažnai bastydavosi po jį be jokio racionalaus plano ir gaisdavo brangų ekskursijų laiką. Joms dabar daug padės kalbamoji V. Čižiūno knyga.

Pirmojoje knygos dalyje autorius patiekia pluoštą žinių apie Kauno geografinę padėtį, klimatą, hidrografijas, teoriją, gyventojus ir t. t. Toliau informuoja apie susisiekimą su Kaunu, susisiekimą mieste, svarbiausius adresus, pragyvenimą, poilsį, pramogas, sportą, Kauno žymybes, miesto praeitį ir augimą ir t. t. Šios dalies pabaigoje autorius patiekia atvykusiems į Kauną ekskursantams laiko paskirstymą.

Antrojoje dalyje patiekiamas miesto aprašymas su smulkiais nurodymais į ką ir kodėl reikėtų atkreipti daugiau dėmesio. Čia kalbama apie įvairias Kauno dalis ir jo apylinkes (Senamiestį, Naująjį miestą, Žaliąjį Kalną, Karmelitus, Šančius ir A. Panemūnė, Fredą ir Aleksotą, Vilijampolę, Pažaislį, Raudondvarį ir t. t.). Autorius smulkiai aprašo visas žymesnes Kauno vietas, pastatus, patiekia gausios medžiagos iš tų vietų ir pastatų praeities. Visa tai aprašoma pagal tam tikrą metodą — ekskursijos maršruto tvarką, taip kad ekskursantai lengvai gali sekti lankomas vietas ir savo vadove nuolat semtis iš jo reikalingų informacijų.

Knygutė patogiai pasiimti kelionėn — kišeninio formato, pusiau kietu viršeliu. Jos gale įdėtas gana smulkus Kauno miesto ir jo dalių planas.

Visiems lankantiems Kauną ši knygutė reikia būtinai įsigyti. Pravartu ją turėti ir kiekvienam paties Kauno mokyklų mokytojui — ir jis čia ras daug apie Kauną tokių dalykų, kurių ir Kaune gyvendamas nežinojo.

M. V-nys

KELI „TAUTOS MOKYKLOS“ SKAITYTOJAI užklausė redakciją, ar bus priimti į III-ąją gimnazijos klasę mokiniai, baigę šį pavasarį VI-ąjį skyrių, kuriame buvo mokama ir vokiečių kalbos dviejų pirmųjų klasių kursas. Patyrėme, kad tie mokiniai, norėdami įstoti į III-ąją gimnazijos klasę, turės laikyti įstojamuosius egzaminus.

MOKYTOJAI IR „GIMTOJI KALBA“. Po keliolikos nepriklausomo gyvenimo metų gimtosios kalbos geras mokėjimas būtinas visiems. Pradėjus leisti „Gimtąją Kalbą“, o ypač dabar perėmus ją redaguoti naujai redakcijai ir leisti naujims

leidėjams, norima sustiprinti akcija, kad visur būtų kreipiama reikalingo dėmesio į taisyklingą kalbos vartojimą ir mokymą. Pasiteiravę, kaip toji akcija sekasi, patyrėme, kad tiek valdžios, tiek privačių įstaigų tarnautojai ir bendrai atskiri asmenys šiemet „G. K.“ daug uoliau prenumeruoja, ir šūkis susirūpinti geriau ir taisyklingiau lietuviškai rašyti ir kalbėti sulaukė plataus atgarsio. Leidėjai nusiskundė mokytojais, kurių %, palyginus su kitų profesijų „G. K.“ skaitytojais, tuo tarpu yra dar labai mažas.

Atsiūsta paminėti

D. S. Merežkovskis. **Kristus ir Antikristas.** II d. Vertė L. Daukša. „Dirvos“ b-ės leid., 202 pusl. Kaunas-Marijampolė, 1935, Kaina 2,50 lt.

J. Spyri. **Heida.** Kaip ji mokėsi ir keliavo. Vertė Pr. Mašiotas. Pribačio leidinys, 166 pusl. Kaunas, 1935, Kaina 4,50 lt.

Katinėlio Malūnas. Latvių rašytojų kūriniai jaunuomenei. Paruošė K. Korsakas. Išleido „Spaudos Fondas“. 159 puslapiai. Kaina 3 lt.

Jonas Šukys. **Vieškelis pro kaimą.** Novelės. Išleido „Spaudos Fondas“. 264 pusl. Kaunas, 1935 m. Kaina 2 lt.

Juozas Baltikauskas. **Lauktuvės.** Apsakymėliai jaunimui. 71 pusl. Išleido mokytojų knygynas „Šviesa“. Kaunas, 1935 m. Kaina 2 lt.

Leokadija Liuncienė. **Atlanto nugalėtojai** arba Soladino miško paslaptis. Romanas. „Dirvos“ b-ės leid., 220 pusl. Kaunas-Marijampolė, 1935, Kaina 2,50 lt.

Jablonskio raštai. Tomas III. Rašybos dalykai. Redagavo J. Balčikonis. Švietimo Ministerijos leidinys Nr. 378. Kaunas, 1934 m. 212 pusl. Kaina nepažymėta.

J. Lappo. **1588 metų Lietuvos Statutas,** I tomas. Tyrimas, I dalis. (Švietimo m-ijos knygų leidimo komisijos leidinys). Kaunas, 1934 m. 473 puslapiai. Kaina nepažymėta (parduodama po 20 litų).

Stefan Žeromskis. NUODĖMĖS ISTORIJA. Romanas, I d. Vertė F. Neveravičius. Išleido „Sakalo“ B-ė. 306 pusl. Kaina Lt. 3,—

Walter Scott. KVENTINAS DURVARDAS. Istorinis romanas, I dalis. Vertė A. Tyruolis. Išleido „Sakalo“ B-ė. 315 pusl. Kaina Lt. 3,—

P. Cvirka. CUKRINIAI AVINĖLIAI. Novelės. Išleido „Sakalo“ B-ė, Kaunas. 1935 m. 167 pusl. Kaina Lt. 2,—

J. Grušas. KARJERISTAI. Romanas, I dalis. Išleido „Sakalo“ B-ė. 398 pusl. Kaina Lt. 4,50.

Ivan Olbracht. PLĖŠIKAS NIKOLA ŠUHAIJ. Romanas. Iš čekų kalbos vertė Pr. Ramutis. Išleido „Sakalo“ B-ė. 284 pusl. Kaina Lt. 3,—

Ruth Schumann. ŽYDINTI LAZDA. Iš to paties vardo apysakų rinkinio. Išvertė Ant. Žagrakalienė. Zarasai. 108 pusl. Kaina Lt. 1,40.

Kazys Dobiliškis, UŽ SPYGLIUOTŲ VIELŲ. Keturi mėnesiai rusų armijoje ir ketveri metai vokiečių nelaisvėje. Karo romanas. I. „Spaudos Fondo“ leidinys. Kaunas. 1935 m. 238 psl. Kaina 3 litai.

Josef Viera, AFRIKOS NAUJAKURIAI. Sviet. Ministerijos leid., 167 psl. Vertė Pr. Mašiotas. Spaudė akc. „Ryto“ b-ė Klaipėdoje. Klaipėda, 1934, Kaina nepažymėta.

Josef Viera, AFRIKOS ROBINZONAS. Sviet. Ministerijos leid., 175 psl. Vertė Pr. Mašiotas, spaudė akc. „Ryto“ b-ė Klaipėdoje, Klaipėda, 1934 m. Kaina nepažymėta.

Redakcijos ir administracijos adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė 4. Tel. 46-64. Redaktorius priima pirmadienį, antradienį, šeštadienį 12—14 val. Administracija dirba kasdien 9—14 val. ir 17—19 v..

Spaudžia „Šviesos“ spaustuvė, Kaunas, Jakšto g. 2